

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

HANA BREČKO

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PROJEKTI FINANČNIH MEHANIZMOV EVROPSKEGA
GOSPODARSKEGA PROSTORA V SLOVENIJI**

Ljubljana, oktober 2011

HANA BREČKO

IZJAVA

Študentka Hana Brečko izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom red. prof. dr. Mojmira Mraka, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 24. oktobra 2011

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 SODELOVANJE MED DRŽAVAMI ČLANICAMI EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA PROSTO TRGOVINO IN EVROPSKE UNIJE.....	2
1.1 Razvoj sodelovanja med EU in Efto.....	2
1.2 Oblike sodelovanja med EU in državami Efte.....	5
1.3 Finančni mehanizem v obdobju od 1994 do 2003	7
2 FINANČNI MEHANIZEM EGP IN NORVEŠKI FINANČNI MEHANIZEM V OBDOBJU OD LETA 2004 DO LETA 2009	10
2.1 Cilji obeh mehanizmov	12
2.2 Pomen in vloga bilateralnih partnerstev	14
2.3 Razpoložljiva sredstva in njihova razdelitev	16
2.4 Oblike pomoči.....	17
3 FINANČNI MEHANIZEM EGP IN NORVEŠKI FINANČNI MEHANIZEM V OBDOBJU OD LETA 2009 DO LETA 2014.....	20
3.1 Cilji obeh mehanizmov	21
3.2 Razpoložljiva sredstva in njihova razdelitev	22
4 IZVAJANJE FINANČNEGA MEHANIZMA EGP IN NORVEŠKEGA FINANČNEGA MEHANIZMA V OBDOBJU OD 2004 DO 2009 V SLOVENIJI	23
4.1 Struktura upravljanja.....	24
4.2 Oblike pomoči, ki se izvajajo v Sloveniji	28
4.3 Proces izbire projektov	31
4.4 Poročanje in spremljanje.....	40
4.5 Revizija in finančni nadzor	42
4.6 Zaključevanje projektov	42
5 RAZISKAVA O IZVAJANJU POSAMEZNIH PROJEKTOV V OKVIRU FINANČNEGA MEHANIZMA EGP IN NORVEŠKEGA FINANČNEGA MEHANIZMA V SLOVENIJI V OBDOBJU OD LETA 2004 DO LETA 2009	44
5.1 Namen in cilj raziskave.....	44
5.2 Metodologija raziskave.....	44
5.3 Analiza vprašalnika.....	45
5.4 Analiza intervjuja.....	51
5.5 Predlogi za izboljšanje izvajanja.....	56
SKLEP.....	57
LITERATURA IN VIRI	59

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Struktura upravljanja Evropskega gospodarskega prostora</i>	5
<i>Slika 2: Organizacijska struktura Urada za finančni mehanizem</i>	27
<i>Slika 3: Struktura upravljanja obeh finančnih mehanizmov</i>	28
<i>Slika 4: Proces izbire projektov</i>	31
<i>Slika 5: Razdelitev dodeljenih sredstev po posameznih prednostnih področjih (v %)</i>	39
<i>Slika 6: Kako ocenjujete poznavanje obeh mehanizmov s strani širše javnosti?</i>	45
<i>Slika 7: Kako so bili podani razpisni pogoji?</i>	46
<i>Slika 8: Vzrok za uporabo zunanje pomoči pri izpolnjevanju prijavnice (v %)</i>	46
<i>Slika 9: Kako ocenjujete podobnost oziroma usklajenost postopkov pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov in iz obeh finančnih mehanizmov?</i>	47
<i>Slika 10: Ocena pripravljenosti organizacije na izvajanje projekta (v %)</i>	48

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Ocenjeni prispevki držav Efte za programe EU v obdobju 2007–2013</i>	7
<i>Tabela 2: Vnaprejšnja razdelitev sredstev finančnega mehanizma EGP 1994–1998</i>	9
<i>Tabela 3: Vnaprejšnja razdelitev sredstev finančnega instrumenta 1999–2003</i>	10
<i>Tabela 4: Razpoložljiva sredstva obeh finančnih mehanizmov</i>	16
<i>Tabela 5: Razporeditev sredstev obeh mehanizmov po državah upravičenkah (2004–2009)</i>	17
<i>Tabela 6: Razpoložljiva sredstva obeh mehanizmov v obdobju 2009–2014 po državah upravičenkah</i>	23
<i>Tabela 7: Porazdelitev sredstev obeh mehanizmov v Sloveniji</i>	28
<i>Tabela 8: Porazdelitev sredstev Sklada NVO</i>	29
<i>Tabela 9: Število individualnih mobilnosti po posameznih državah</i>	30
<i>Tabela 10: Prispele prijave za posamezne projekte po prednostnih področjih</i>	35
<i>Tabela 11: Izbrani posamezni projekti v Sloveniji (2004–2009)</i>	37
<i>Tabela 12: Kako ocenjujete koristnost informacij, pridobljenih na delavnicah?</i>	47
<i>Tabela 13: Ste imeli dovolj informacij o samem izvajanju in organizacijski strukturi obeh mehanizmov?</i>	48
<i>Tabela 14: Ocena dela nacionalne kontaktne točke</i>	49

UVOD

Države Evropske unije so z Islandijo, Lihtenštajnom in Norveško povezane v Evropski gospodarski prostor (v nadaljevanju EGP). Ekonomske in socialne razlike med tridesetimi državami so precejšnje. Omenjene tri države jih želijo z nepovratno pomočjo v obliki finančnih mehanizmov EGP zmanjšati. Poleg finančnega mehanizma EGP (zanj sredstva prispevajo vse tri države) od leta 2004 namreč obstaja še Norveški finančni mehanizem, ki ga financira samo Norveška. Od leta 2004 je do sredstev obeh finančnih mehanizmov upravičena tudi Slovenija. Namen magistrskega dela je predstaviti finančni mehanizem EGP in Norveški finančni mehanizem, pri čemer se bom osredotočila na obdobje 2004–2009. Preučiti želim strukturo, način delovanja, namen in oblike pomoči obeh mehanizmov. Pri tem se bom osredotočila na izvajanje v Sloveniji. Mehanizma omogočata izvajanje različnih oblik pomoči, sama pa se bom osredotočila na posamezne projekte.

Finančna mehanizma za obdobje 2004–2009 sta v zaključni fazi, hkrati pa potekajo priprave na novo obdobje 2009–2014. Zato je cilj magistrskega dela oceniti dosedanje izvajanje posameznih projektov v okviru obeh mehanizmov in določiti prednosti in morebitne pomanjkljivosti v izvajanju. Identificirati želim vzroke za težave v izvajanju in poiskati načine za njihovo odpravo v prihodnje. Ker že potekajo priprave na novo finančno obdobje, želim izpostaviti spremembe in novosti, ki jih prinaša. Pri raziskavi o izvajanju posameznih projektov v Sloveniji v obdobju 2004–2009 sem uporabila dve metodi: vprašalnik in intervju. Moj cilj je bil pridobiti celovite podatke, zato sem po eni strani vprašalnice o izvajanju naslovila na izvajalce posameznih projektov, po drugi strani pa sem opravila intervju s predstavnicama nacionalne kontaktne točke za izvajanje obeh finančnih mehanizmov.

Magistrsko delo je razdeljeno na 5 poglavij. V prvem je predstavljen razvoj sodelovanja med državami Evropskega združenja za prosto trgovino in Evropsko unijo. V njem so zajete tudi oblike sodelovanja med njima ter oblike in delovanje finančnega mehanizma pred širitvijo EGP leta 2004. V drugem poglavju sta predstavljena finančni mehanizem EGP in Norveški finančni mehanizem v obdobju 2004–2009. Predstavljeni so njihuni cilji, še posebej bilateralno sodelovanje, razpoložljiva sredstva in njihova razdelitev ter oblike pomoči. Tretje poglavje je namenjeno prikazu izvajanja obeh finančnih mehanizmov v naslednjem obdobju 2009–2014.

V četrtem poglavju je prikazano izvajanje obeh mehanizmov v Sloveniji v obdobju 2004–2009. Predstavljena je struktura upravljanja, oblike pomoči, ki se izvajajo pri nas, proces izbire projektov, poročanje in spremljanje, revizija, finančni nadzor ter samo zaključevanje projektov. Zadnje poglavje zajema raziskavo o izvajanju posameznih projektov. Kot prvo sta predstavljena namen in cilj raziskave ter uporabljena metodologija. Sledita analizi rešenih vprašalnikov in intervjuja. Peto poglavje se zaključi s predlogi za izboljšanje izvajanja, čemur sledi še sklep, v katerem so povzete glavne ugotovitve magistrskega dela.

1 SODELOVANJE MED DRŽAVAMI ČLANICAMI EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA PROSTO TRGOVINO IN EVROPSKE UNIJE

Države Evropske unije (v nadaljevanju EU) si prizadevajo za ohranjanje trdnih vezi tudi z državami zunaj EU. Pri tem so gospodarsko, zgodovinsko in geografsko tesno povezane z državami v neposredni bližini, ki so združene v Evropsko združenje za prosto trgovino (angl. *European Free Trade Association*; v nadaljevanju Efta).

1.1 Razvoj sodelovanja med EU in Efto

Po drugi svetovni vojni se je v Evropi začelo gospodarskopolitično povezovanje, v katerem je vodilno vlogo imela Francija. 9. maj 1950 velja za začetek evropskega gospodarskopolitičnega združevanja, saj je francoski zunanji minister Robert Schuman tega dne objavil uradni francoski predlog o ustanovitvi združenja evropskih držav, ki bi imelo skupne cilje, institucije in trg in bi bilo odprto za vse. Na osnovi tega predloga je bila leta 1951 ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo. Ustanovile so jo Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija (natančneje Zvezna republika Nemčija) in Nizozemska. Teh šest držav je leta 1957 svoje sodelovanje razširilo še v druge panoge. Ustanovljeni sta bili Evropska gospodarska skupnost (angl. *European Economic Community*, v nadaljevanju EGS) in Evropska skupnost za atomsko energijo. Ker je bilo delovanje treh skupnosti in njihovih organov preveč zapleteno, so leta 1967 združili večino ustreznih organov treh skupnosti. Dejansko so bile njihove dejavnosti prenesene na organe EGS. Evropska gospodarska skupnost je tako postala predhodnica današnje EU.

Na začetku združevanja evropskih držav je Francija zagovarjala panožno gospodarskopolitično integracijo z nadnacionalno oblastjo. Nasprotno pa je Velika Britanija zagovarjala ustanovitev evropskega prostotrgovinskega območja za vse industrijske izdelke. Britanski model je bil zelo privlačen za močno izvozno usmerjene skandinavske države ter tudi za nemške industrialce. Ker model ni vključeval prvini političnega federalizma, vključno z ambicijo po skupni vojski in obrambi, je ustrezal tudi evropskim nevtralnim državam. V tej skupini so se povezale države severne in centralne Evrope ter tradicionalne trgovinske partnerice Velike Britanije. Krog držav okoli Velike Britanije je postal najmočnejša alternativa Evropski gospodarski skupnosti (Bebler, 2007, str. 74–83).

Tako je bila s Stockholmsko konvencijo maja 1960 ustanovljena Efta, katere ustanovne članice so bile poleg Velike Britanije: Avstrija, Danska, Norveška, Portugalska, Švedska in Švica. Temelj Efte je prosta trgovina, ki omogoča rast in blaginjo v državah članicah ter hkrati spodbuja tesnejše gospodarsko sodelovanje med zahodnoevropskimi državami. Države Efte so tako stremele k zniževanju tarif, odpravi količinskih omejitev ter k določitvi pravil o poreklu (Efta, 2010a, str. 8).

Med obema modeloma (evropskimi skupnostmi in Efto) je obstajalo tekmovanje, ki ga je končala odločitev Zvezne republike Nemčije, da se tesneje poveže s Francijo v okviru evropskih skupnosti. Efta tako ni mogla več konkurirati evropskim skupnostim. K temu je pripomoglo tudi omahljivo vodenje Velike Britanije, ki je že po enem letu članstva zaprosila za prestop v EGS, kar ji je uspelo šele leta 1973 (Bebler, 2007, str. 84). Vendar Velika Britanija ni bila edina članica Efte, ki je iz nje izstopila. Od ustanovitve do danes je prišlo v članstvu Efte do več sprememb. Finska je leta 1961 postala pridružena in nato leta 1986 polnopravna članica. V Efto sta se vključila tudi Islandija (1970) in Lihtenštajn (1991). Iz Efte v EGS so poleg Velike Britanije (1973) prestopile Danska (tudi leta 1973), Portugalska (1986) ter Avstrija, Finska in Švedska (vse tri leta 1995). Od leta 1995 so članice Efte Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica (Efta, 2010a, str. 8).

Začetki tesnejšega sodelovanja med Efto in EU segajo v leto 1984, ko so aprila v Luksemburgu ministri Evropske skupnosti in držav Efte sklenili, da je potrebno izboljšati gospodarsko sodelovanje in sprožiti procese, ki se bodo zaključili s sporazumi za olajšanje ali odpravo trgovinskih ovir med obema stranema. Ti sporazumi so bili nato osnova za nastanek Sporazuma o EGP. Velik napredek v medsebojnih odnosih je predstavljala tudi pobuda takratnega predsednika Evropske Komisije Jacquesa Delorsa, ki je v okviru »Delorsove iniciative« predlagal znaten napredek v odnosu z državami Efte, ki naj bi vključeval tudi skupne odločevalne in administrativne institucije (Efta, 2009b, str. 7–13).

Države članice Efte so pobudo pozdravile, in tako je bil 2. maja 1992 v Oportu na Portugalskem podpisan Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru (angl. *European Economic Area*). Edina članica Efte, ki sporazuma ni podpisala, je bila Švica, kjer je neuspešen referendum preprečil ratifikacijo sporazuma. Tako ima Švica¹ v Evropskem gospodarskem prostoru status opazovalke, odnose z EU pa urejajo dvostranski sporazumi (Evropski gospodarski prostor, 2011).

Sporazum o EGP je začel veljati 1. januarja 1994. Cilj sporazuma je z enakimi pogoji konkurence in spoštovanjem istih pravil spodbujati stalno in uravnoteženo krepitev trgovinskih in ekonomskih odnosov med pogodbenicami. Tako naj bi se ustvaril homogen Evropski gospodarski prostor. Za doseg teh ciljev pa sporazum zajema štiri svoboščine: prost pretok blaga, prosto gibanje oseb, prost pretok storitev ter prost pretok kapitala. Hkrati pa tudi vzpostavitev sistema, ki zagotavlja, da se konkurence ne izkrivlja in da vsi enako spoštujejo njena pravila. Države pogodbenice se zavzemajo tudi za tesnejše sodelovanje na drugih področjih, kot so raziskave in razvoj, okolje, izobraževanje in socialna politika (Agreement on the European Economic Area, Official Journal of the European Communities, No L 1/3).

¹ Švica je edina država Efte, ki ni del Evropskega gospodarskega prostora. Za države Efte, ki so del EGP, se uporablja ime EGP Efta države. Zaradi boljše preglednosti in razumljivosti besedila bom te države nadaljnje imenovala Efta države, pri čemer velja, da Švica v to ni zajeta.

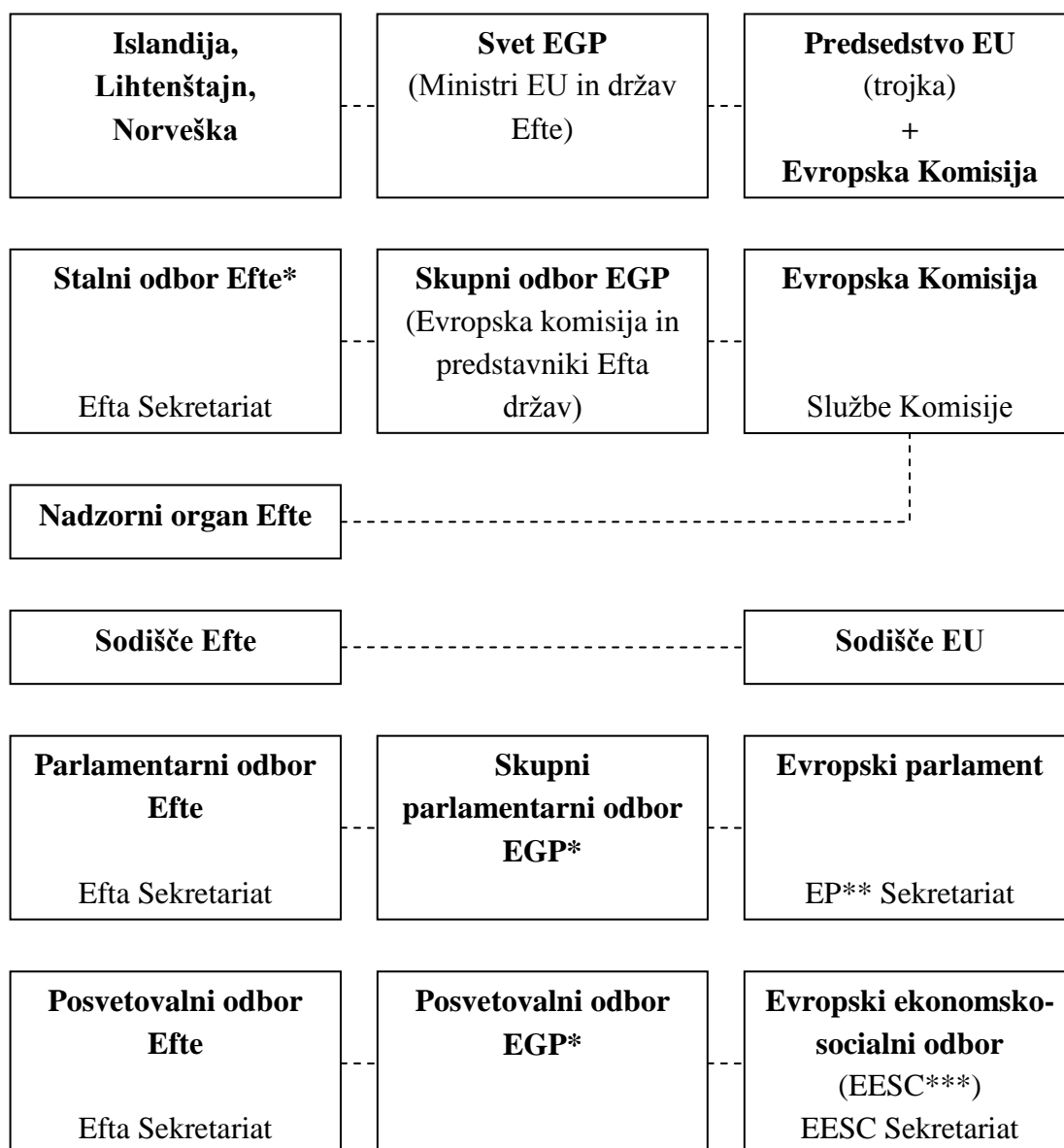
V delu VII Sporazuma o EGP (Official Journal of the European Communities, No L 1/3), ki govori o institucionalnih določbah, je opredeljena tudi struktura združenja. Tako je bil ustanovljen **Svet EGP**, ki je odgovoren zlasti za dajanje politične spodbude za izvajanje tega sporazuma in določanje splošnih smernic za Skupni odbor EGP. Sestavljen je iz članov Sveta Evropskih skupnosti in članov Komisije Evropskih skupnosti ter enega člana vlade vsake od držav Efte. Drugi organ je **Skupni odbor EGP**, v katerem so združeni predstavniki vseh pogodbenic, in zagotavlja učinkovito izvajanje in delovanje tega sporazuma. Seveda pa prihaja tudi do parlamentarnega sodelovanja. Ustanovljen je bil **Skupni parlamentarni odbor EGP**, ki je sestavljen iz enakega števila članov Evropskega parlamenta in članov parlamentov držav Efte. Njegova naloga je z dialogom in razpravo prispevati k boljšemu razumevanju med obema stranema. Četrty organ je **Posvetovalni odbor EGP**, ki deluje na področju sodelovanja med gospodarskimi in socialnimi partnerji. Sestavljen je enakovredno iz članov Ekonomsko-socialnega odbora Skupnosti in članov Posvetovalnega odbora Efte.

Kljub vsemu pa ima Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru tudi svoje meje. Sporazum tako ne zajema Skupne kmetijske politike in ribištva EU, čeprav drži, da vsebuje določbe o različnih vidikih trgovine s kmetijski in ribiški proizvodi. Prav tako ne zajema carinske unije EU, njene skupne trgovinske politike, skupne zunanje in varnostne politike ter monetarne unije. Sporazum prav tako ne zajema pravosodja in notranjih zadev Evropske unije, čeprav so države Efte del schengenskega območja (Efta, 2010a, str. 20).

Sam postopek odločanja znotraj EGP je tesno povezan z delom Evropske Komisije. Komunikacija med obema stranema začne teči takoj, ko Komisija začne pripravljati novo zakonodajo. Tako tudi strokovnjaki držav Efte lahko sodelujejo v fazi priprave predlogov sklepov. Po Beblerjevem mnenju (Bebler, 2007, str. 85) pa imajo države Efte znotraj Evropskega gospodarskega prostora izrazito podrejeno vlogo, saj v skupnem prostoru na izrecno določenih področjih velja izključno zakonodaja EU. Članice Efte morajo tako sprejemati njene nadaljnje spremembe, na katere praktično ne morejo vplivati. Tako so vgradile zakonske norme EU tudi tam, kjer so bile v nasprotju z njihovo nacionalno zakonodajo. Države Efte morajo tudi v prihodnje sprejemati celotno relevantno zakonodajo EU, čeprav pri njenem sprejemanju ne sodelujejo.

Na sliki je predstavljena struktura upravljanja Evropskega gospodarskega prostora. Samo upravljanje Sporazuma namreč na eni strani vodijo države Efte, na drugi strani pa Evropska Komisija. Poleg teh dveh stebrov pa so bili oblikovani še skupni organi, ki skrbijo za nemoteno izvajanje Sporazuma.

Slika 1: Struktura upravljanja Evropskega gospodarskega prostora

Legenda:

* Švica je le opazovalec.

** EP je kratica za evropski parlament.

*** EESC je kratica za Evropski ekonomsko-socialni odbor (angl. *European Economic and Social Committee*).

Vir: Efta, Decision shaping in the European Economic Area, 2009a, str. 6.

1.2 Oblike sodelovanja med EU in državami Efte

Sporazum o EGP zagotavlja vključevanje zakonodaje EU, ki se nanaša na štiri svoboščine, v vseh 30 državah Evropskega gospodarskega prostora. Poleg tega pa zajema tudi sodelovanje na drugih pomembnih področjih kot so raziskave in razvoj, izobraževanje, socialna politika, okolje, varstvo potrošnikov, turizem in kultura; kar je poznano tudi kot spremljevalne in horizontalne politike. Med Evropsko unijo in Efto so se razvile različne oblike sodelovanja. V preteklih letih so bile tako v EU ustanovljene številne agencije

(predvsem regulativne) za izvajanje in izvrševanje predpisov EU. V mnogih izmed njih sodelujejo tudi države Efte. Posebno področje sodelovanja med EU in Efto je tudi statistika, saj so tudi Efta države vključene v Evropski statistični sistem (Efta, 2011, str. 17–19).

Ena izmed oblik sodelovanja med Efto in Evropsko unijo zunaj okvira štirih svoboščin je udeležba teh držav pri okvirnih programih, posebnih programih, projektih ali drugih ukrepih EU. Efta države sodelujejo pri danih programih EU, le če se vse tri strinjajo s tem. Končno odločitev nato poda Skupni odbor Evropskega gospodarskega prostora. Izbrani programi se nato vključijo v Sporazum o EGP, hkrati pa se Efta države zavežejo k plačevanju letnih finančnih prispevkov v proračun EU. Te države potem med drugim napotijo svoje domače strokovnjake na delo v Evropsko Komisijo, kar je še ena izmed oblik sodelovanja med EU in Efto.

Celoten prispevek treh držav za programe EU od leta 2007 do leta 2013 je bil leta 2007 ocenjen na 1,5 milijarde evrov. Države pa prispevajo tako za administrativne kot tudi operativne stroške (celoten proračun programa EU zmanjšan za administrativne stroške). Prispevek za administrativne stroške je vsako leto za vsak program individualno določen na pogajanjih, vanj pa uvrščamo stroške najemnin za pisarne, stroške misij, sestankov in publikacij, ki so neposredno povezani s sodelovanjem Efta držav v določenem programu. Med administrativne stroške prištevamo tudi plače nacionalnih strokovnjakov, ki jih države Efte napotijo na delo v Komisijo (Efta, 2007, str. 13–14).

Prispevek za operativne stroške držav Efte pa je določen s sorazmernostnim faktorjem. Faktor je izračunan letno in temelji na najsodobnejših podatkih o bruto domačem proizvodu (v nadaljevanju BDP) držav Efte, ki se primerja z BDP-jem celotnega Evropskega gospodarskega prostora (EU 27 in Efte). Finančni prispevek Islandije, Lihtenštajna in Norveške je tako enak sorazmernostnemu faktorju pomnoženemu s proračunom EU za dotičen program. Pri tem velja, da je prispevek teh treh držav naknadno prištet k začetnemu proračunu EU za določen program, kar znesek namenjen določenemu programu dejansko poveča. S tem pa se tudi izenačijo pravice udeležencev iz Efta držav in iz držav EU.

Ker se sorazmernostni faktor spreminja (opazno je bilo njegovo konstantno povečevanje), se spreminja tudi celoten prispevek omenjenih treh držav. Finančno breme prispevka Evropski uniji si nato te tri države razdelijo na podlagi njihovega BDP-ja. Leta 2010 je tako Lihtenštajn prispeval 1,07 % celotnega prispevka, Islandija 3,16 %, večino pa Norveška s 95,77 % (Efta, 2010b, str. 55–56).

V naslednji tabeli so prikazane ocenjene vrednosti prispevkov Efta držav za programe Evropske unije v obdobju od leta 2007 do leta 2013. Večji delež prispevka Efte (kar 76,10 %) je namenjen 7. okvirnemu programu za raziskave in tehnološki razvoj. V tabelo je

poimensko zajetih le šest programov, ki jim je namenjenih največ sredstev. Efta namreč finančno podpira še deset drugih programov Evropske unije. Proračun EU za vse programe je znašal 66,4 milijarde evrov, ocenjen prispevek Efte pa 1,5 milijarde evrov.

Tabela 1: Ocenjeni prispevki držav Efte za programe EU v obdobju 2007–2013

Programi EU 2007–2013 pri katerih sodelujejo države Efte	Proračun EU 2007–2013		Ocenjen prispevek Efte 2007–2013	
	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)
7. okvirni program za raziskave in tehnološki razvoj (angl. 7th Research Framework Programme)	50.521,00	76,10	1.151,88	76,10
Vseživljenjsko učenje vključno s programom Erasmus Mundus (angl. Lifelong Learning Programme incl. Erasmus Mundus)	7.626,37	11,49	173,88	11,49
Okvirni program za konkurenčnost in inovacije (angl. Competitiveness and Innovation Programme)	3.714,93	5,60	84,70	5,60
Mladi v akciji (angl. Youth in Action)	885,00	1,33	20,18	1,33
MEDIA	756,20	1,14	17,24	1,14
Program za zaposlovanje in socialno solidarnost PROGRESS (angl. Employment and Social Solidarity)	743,25	1,12	16,95	1,12
Ostali programi	2.140,27	3,22	48,79	3,22
SKUPAJ	66.387,02	100,00	1.513,62	100,00

Legenda:

Ocene finančnih prispevkov so bile narejene leta 2007, ko je sorazmernostni faktor znašal 2,28 %.

Vir: Efta, Guide to EU programmes (2007–2013), 2007, str. 14.

1.3 Finančni mehanizem v obdobju od 1994 do 2003

Med posebne oblike sodelovanja med Efto in EU lahko uvrščamo tudi finančni mehanizem. Finančni mehanizem je bil ključen del Sporazuma o EGP in je bil ustanovljen 1. januarja 1994. Za njegovo izvajanje je najpomembnejši del Sporazuma Protokol 38 (Official Journal of the European Communities, No L 1/3), ki govori o finančnem mehanizmu. V njem je določeno, da finančni mehanizem zagotavlja finančno pomoč za razvoj in strukturno prilagajanje regij; na eni strani v obliki povračil obresti za posojila in na drugi v obliki neposrednih nepovratnih sredstev. Finančni mehanizem (v času nastanka Sporazuma Norveški finančni mehanizem še ni obstajal) financirajo države Efte, ki mandat prenesejo na Evropsko investicijsko banko (v nadaljevanju EIB). Ustanovljen je bil tudi Odbor za finančni mehanizem (angl. *Financial Mechanism Committee*; v nadaljevanju tudi OFM), ki sprejema odločitve povezane s povračili obresti in nepovratnimi sredstvi.

V tem poglavju sta predstavljena finančni mehanizem za obdobje od leta 1994 do leta 1998 in finančni instrument za obdobje od leta 1999 do leta 2003. Oba mehanizma sta delovala,

še preden se je Evropska unija leta 2004 razširila, zato je bila skupina držav, ki so bile upravičene do pomoči, razmeroma majhna.

Sredstva za delovanje **finančnega mehanizma v obdobju 1994–1998** so prispevale Norveška, Islandija in Lihtenštajn ter tri države, ki so leta 1995 izstopile iz Efte, ker so se vključile v EU. To so Avstrija, Finska in Švedska. Odgovornost za njihove prispevke je prevzela Evropska Komisija.

V okviru tega finančnega mehanizma so bile po Protokolu 38 (Official Journal of the European Communities, No L 1/3) do pomoči upravičene Grčija, Irska, Severna Irska, Portugalska ter deset avtonomnih španskih pokrajin (Andaluzija, Asturija, Castilla y León, Castilla-La Mancha, Ceuta-Melilla, Valencija, Extremadura, Galicija, Kanarski otoki in Murcia). Namenjeni sta jim bili dve različni obliki pomoči. Tako jim je bilo dodeljenih 500 milijonov evrov neposrednih nepovratnih sredstev. Pomoč je bila namenjena spodbujanju zasebnih in javnih investicij na treh prednostnih področjih:

- varovanju okolja (vključno z razvojem mest),
- izobraževanju in usposabljanju in
- transportu (vključno s prometno infrastrukturo).

Hkrati pa so bile upravičene do povračila obresti za posojila pri Evropski investicijski banki. Povračila obresti so bila s sklicevanjem na obrestne mere EIB določena pri dveh odstotnih točkah na leto ter so bila za vsako posojilo na voljo 10 let. Skupni znesek posojil, ki so izpolnjevala pogoje za povračilo obresti, je bil 1.500 milijonov evrov (natančneje ECU), ki so se razdelila v enakomernih tranšah čez obdobje petih let.

Odbor za finančni mehanizem je sprejemal odločitve o alokaciji in upravljanju sredstev, v njem pa so bile zastopane vse države, ki so finančno prispevale. Veliko vlogo je imela tudi EIB, ki je skrbela za upravljanje mehanizma. Odgovorna je bila za oceno, nadzor in izplačila v skladu s finančnimi, ekonomskimi in tehničnimi kriteriji. To je zajemalo tudi združljivost s cilji EU, sektorskimi politikami ter okoljskimi predpisi in standardi (Financial Mechanism Office², b. l. a, str. 1–2).

V naslednji tabeli je prikazana vnaprejšnja porazdelitev sredstev posameznim državam glede na vrsto pomoči. Skoraj polovica vseh sredstev je bila namenjena španskim avtonomnim pokrajinam (45,4 %), najmanj pa Severni Irski (le 2,2 % vseh sredstev).

² Namesto imena Financial Mechanism Office (oziroma Urad za finančni mehanizem) bom v nadaljevanju uporabljala kratico FMO.

Tabela 2: Vnaprejšnja razdelitev sredstev finančnega mehanizma EGP 1994–1998

Država upravičenka	Nepovratna sredstva		Subvencioniran portfelj posojil EIB	
	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)
Grčija	121,5	24,3	364,5	24,3
Irska	35,5	7,1	106,5	7,1
Portugalska	105,0	21,0	315,0	21,0
Španija (10 pokrajin)	227,0	45,4	681,0	45,4
Združeno kraljestvo (Severna Irska)	11,0	2,2	33,0	2,2
Skupaj	500,0	100,0	1.500,0	100,0

Vir: FMO, *Financial Mechanism 1994–1998 Final Report*, b. l. a, str. 2.

Obdobje upravičenosti je bilo od 1. 1. 1994 do 31. 12. 1998, znotraj njega so bila porabljena vsa sredstva namenjena rabatu obresti na posojila EIB in 98,6 % vseh sredstev namenjenih neposredni pomoči. Edina država, ki ni uspela počrpati vseh dodeljenih sredstev, je bila Grčija. Od vseh sredstev, namenjenih neposredni pomoči, jih je bilo 61 % namenjenih okoljskim projektom, 22 % projektom izobraževanja in usposabljanja ter preostalih 17 % transportnemu sektorju. Rabat obresti pa je bil večinoma namenjen posojilom transportnega sektorja (65 %), sledil mu je okoljski sektor (32 %), najmanj sredstev (3 %) pa je bilo namenjenim posojilom iz sektorja usposabljanja in izobraževanja (FMO, b. l. a, str. 3).

S koncem finančnega mehanizma 1994–1998, se je začelo naslednje **obdobje finančnega instrumenta, ki je trajalo od leta 1999 do 2003**. Zaradi izstopa Avstrije, Finske in Švedske iz Efte leta 1995 so sredstva za finančni instrument zagotovile zgolj Islandija, Lihtenštajn in Norveška. Znesek razpoložljivih sredstev je tako znašal le 119,6 milijonov evrov, do finančne pomoči pa so bili upravičeni projekti v Grčiji, na Irskem, Severnem Irskem, Portugalskem in v Španiji. Finančna pomoč se je izvajala zgolj v obliki nepovratnih sredstev, ni bilo več povračil obresti na posojila pri Evropski investicijski banki. O tem, kolikšen delež celotnih sredstev bi pripadal posamezni upravičeni državi, je odločila Evropska unija (Financial Instrument (1999–2003), 2011).

V naslednji tabeli je prikazana vnaprejšnja razdelitev sredstev finančnega instrumenta po posameznih državah. Največji del sredstev je zopet pripadel Španiji, najmanj sredstev pa je bilo namenjenih projektom na Severnem Irskem.

Tabela 3: Vnaprejšnja razdelitev sredstev finančnega instrumenta 1999–2003

Država upravičenka	Sredstva finančnega instrumenta 1999–2003 (v mio EUR)	Delež (v %)
Grčija	22,1	18,5
Irska	5,5	4,6
Portugalska	21,3	17,8
Španija	70,2	58,7
Združeno kraljestvo (Severna Irska)	0,5	0,4
Skupaj	119,6	100,0

Vir: Financial Instrument (1999–2003), 2011.

Sredstva finančnega instrumenta so bila namenjena projektom na treh glavnih področjih:

- okolje, ki je vključevalo tudi obnovo mest, zmanjšanje onesnaženosti mest in zavarovanje evropske kulturne dediščine,
- promet (vključno z infrastrukturo) ter
- izobraževanje in usposabljanje, kar je vključevalo tudi akademsko raziskovanje.

Cilj finančnega instrumenta pa je bil nameniti vsaj dve tretjini vseh sredstev za projekte na področju okolja.

Od predvidenih 119,6 milijonov evrov je bilo dejansko porabljenih 113,6 mio EUR oziroma skoraj 95 %. Pri tem je bil uresničen in presežen zastavljeni cilj, saj je bilo več kot 93 % vseh sredstev namenjenih projektom na področju okolja, izobraževanju in usposabljanju je bilo dodeljenih 5,4 %, projektom v okviru prometnega sektorja pa le 1,3 % vseh sredstev (Financial Instrument (1999–2003), 2011).

2 FINANČNI MEHANIZEM EGP IN NORVEŠKI FINANČNI MEHANIZEM V OBDOBJU OD LETA 2004 DO LETA 2009

Z vstopom desetih novih držav v Evropsko unijo je prišlo tudi do širitve Evropskega gospodarskega prostora. Tako je tudi Slovenija leta 2004 sprejela Zakon o ratifikaciji Sporazuma o udeležbi Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike v Evropskem gospodarskem prostoru s sklepno listino (MEGP) (Ur. l. RS, št. 48/2004, v nadaljevanju Sporazum o širitvi EGP). Med drugimi spremembami Sporazuma o EGP je prišlo tudi do implementacije novega Protokola 38a, ki sledi Protokolu 38.

Protokol 38a o finančnem mehanizmu EGP tako ureja delovanje novega finančnega mehanizma EGP v obdobju od leta 2004 do leta 2009. Med državami upravičenkami je prišlo do večjih sprememb glede na prejšnji finančni mehanizem oziroma instrument; večino namreč predstavljajo države, ki so se v EGP vključile s širitvijo EU leta 2004.

Sredstva v višini 600 milijonov evrov so tako razdeljena med: Ciper, Češko, Estonijo, Grčijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko, Portugalsko, Slovaško, Slovenijo in Španijo. Države Efte želijo s finančnim mehanizmom EGP prispevati k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropskem gospodarskem prostoru. V členu 7 Sporazuma o širitvi EGP (Ur. l. RS, št. 48/2004) je poudarjeno tudi, da mora biti ta finančni prispevek tesno usklajen z dvostranskim prispevkom Norveške, ki ga predvideva Norveški finančni mehanizem.

Z letom 2004 je poleg finančnega mehanizma EGP namreč začel delovati tudi Norveški finančni mehanizem, ki je namenjen le novim državam članicam Evropske unije. Sredstva zanj prispeva zgolj Norveška. Norveška želi z njim prispevati h krepitvi zmožnosti novih držav članic (ki so se v EU vključile leta 2004), da v celoti sodelujejo na razširjenem notranjem trgu EGP. Do podpisa sporazuma med Kraljevino Norveško in Evropsko unijo o Norveškem finančnem mehanizmu za obdobje od leta 2004 do leta 2009 je prišlo 14. oktobra 2003. Celotni znesek finančnega prispevka znaša 567 milijonov evrov, namenjen pa je naložbenim projektom zgolj v novih državah članicah, torej Cipru, Češki, Estoniji, Latviji, Litvi, Madžarski, Malti, Poljski, Slovaški in Sloveniji (Agreement between the Kingdom of Norway and the European Community on a Norwegian Financial Mechanism for the period 2004–2009, Official Journal of the EU, No L 130/81).

Sredstva finančnega mehanizma EGP (več kot 80 % je namenjenih novim državam članicam) so lahko uporabljena za okoljske ukrepe, spodbujanje trajnostnega razvoja, ohranjanje evropske kulturne dediščine, razvoj človeških virov ter zdravstvo in otroško varstvo. Sredstva Norveškega finančnega mehanizma bodo na voljo za projekte na istih področjih. Vendar bodo imeli prednost projekti s področja schengenskega sodelovanja, sodstva, regionalne politike in čezmejnih dejavnosti ter tehnične pomoči pri izvajanju zakonodaje EU (EEA financial mechanisms, 2004). Prednostna področja obeh mehanizmov so natančneje predstavljena v naslednjem poglavju.

Leta 2007 se je Evropska unija povečala še za dve novi članici: Bolgarijo in Romunijo. Temu je sledila tudi razširitev obeh finančnih mehanizmov. Protokolu 38a je bil tako dodan dodatek o finančnem mehanizmu EGP za Republiko Bolgarijo in Romunijo. V okviru finančnega mehanizma EGP je bilo tako Bolgariji od 1. januarja 2007 do 30. aprila 2009 namenjenih 21,5 milijona evrov, Romuniji pa 50,5 milijona evrov (Sporazum o udeležbi Republike Bolgarije in Romunije v Evropskem gospodarskem prostoru, Ur. l. EU, št. L 221/15). Norveška pa je obema državam namenila 68 milijonov evrov bilateralne pomoči³.

³ Pomoč Norveške Bolgariji in Romuniji se izvaja v obliki dveh kooperativnih programov, s katerima ločeno upravlja Innovation Norway (Efta, 2010a, str. 25).

2.1 Cilji obeh mehanizmov

Države Efte želijo s finančnim mehanizmom EGP in Norveškim finančnim mehanizmom prispevati k (Efta, 2010a, str. 25):

- solidarnosti; z zmanjševanjem socialnih in ekonomskih razlik v razširjenem Evropskem gospodarskem prostoru,
- priložnosti; s pomočjo novim članicam EGP, da se popolnoma integrirajo na notranji trg,
- sodelovanju; s povezovanjem starih in novih članic EGP ter z odpiranjem novih področij za politične in gospodarske naveze.

Pri obeh finančnih mehanizmih so tudi jasno določena prednostna področja, za katera so nepovratna sredstva namenjena. V Protokolu 38a Sporazuma o širitvi EGP (Ur. l. RS, št. 48/2004) so opredeljena naslednja prednostna področja finančnega mehanizma EGP:

- varstvo okolja, vključno s človekovim okoljem, med drugim z zmanjševanjem onesnaževanja in spodbujanjem rabe obnovljivih virov energije,
- spodbujanje trajnostnega razvoja z boljšo rabo virov in njihovim boljšim upravljanjem,
- ohranjanje evropske kulturne dediščine, vključno z javnim prevozom in prenovo mest,
- razvoj človeških virov, med drugim s spodbujanjem izobraževanja in usposabljanja, krepitvijo zmogljivosti upravnih ali javnih služb lokalne uprave ali njenih institucij, kot tudi demokratičnih procesov, ki to podpirajo,
- zdravstvo in otroško varstvo.

Poudariti je potrebno, da je do nepovratnih sredstev upravičena tudi akademska raziskovalna dejavnost, v kolikor je usmerjena na eno ali več prednostnih področij.

V okviru Norveškega finančnega mehanizma so nepovratna sredstva namenjena istim prednostim področjem kot pri finančnem mehanizmu EGP. Hkrati pa Norveški finančni mehanizem financira projekte na naslednjih področjih (Agreement between the Kingdom of Norway and the European Community on a Norwegian Financial Mechanism for the period 2004–2009, Official Journal of the EU, No L 130/81):

- izvajanje schengenskega pravnega reda, podpora nacionalnim schengenskim akcijskim načrtom, kot tudi krepitev sodstva,
- okolje, med drugim s poudarkom na krepitvi upravne sposobnosti za izvajanje relevantnega pravnega reda ter naložb v infrastrukturo in tehnologijo, pri čemer ima prednost ravnanje s komunalnimi odpadki,
- regionalni politiki in čezmejnih dejavnostih,
- tehnični podpori v zvezi z izvajanjem pravnega reda Skupnosti.

Vsaka država znotraj prednostnega področja določi tudi glavna področja financiranja. Ta so opredeljena v aneksu B Memoranduma o soglasju⁴. Ker glavna področja vsaka država upravičenka določi sama, se raven in kvaliteta ciljev med državami razlikujeta. Poljska (kot največja prejemnica) je tako razvila natančen Operativni program, medtem ko manjše prejemnice niso tako natančne pri določanju glavnih sektorjev (Norwegian Agency for Development Cooperation, 2008, str. 18).

Projekti obeh mehanizmov zasledujejo tudi **horizontalne cilje** (angl. *cross-cutting issues*). Prvi tovrsten cilj je **trajnostni razvoj** (angl. *sustainable development*). Trajnostni razvoj so Združeni narodi definirali kot razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanjih generacij, brez ogrožanja možnosti prihodnjih generacij za zadovoljevanje njihovih potreb (United Nations, 1987, str. 54). To je celovit koncept, ki vključuje vse človekove dejavnosti navzdol do lokalne ravni. Hkrati pa za trajnostni razvoj velja (FMO, 2006e, str. 3), da:

- je njegov cilj izboljšati kakovost življenja sedanjih in prihodnjih generacij ter sočasno varovati Zemljino sposobnost ohranjanja življenja v vsej njegovi raznolikosti,
- temelji na demokraciji, vladavini prava in spoštovanju temeljnih pravic, vključno s svobodo, enakimi možnostmi in kulturno raznolikostjo ter
- spodbuja visoko stopnjo zaposlenosti v gospodarstvu, ki temelji na izobraževanju, inovacijah, socialni in ozemeljski koheziji ter varovanju zdravja ljudi in okolja.

Obstajajo trije stebri trajnostnega razvoja: okoljski, ekonomski in socialni. V okviru obeh finančnih mehanizmov se okolje pojmuje kot osnova za trajnostni razvoj, gospodarstvo kot orodje za doseganje trajnostnega razvoja, dobro oziroma kakovostno življenje (socialna dimenzija) pa kot njegov cilj. Na področju okolja so izpostavljeni štirje cilji. To so omejiti globalno segrevanje, ustaviti zmanjševanje biotske raznovrstnosti, nadzorovati in omejevati emisije obstojnih kemičnih onesnaževalcev ter vrnitev k naravnim prehranskim ciklom.

Tradicionalno je veljalo, da je gospodarski razvoj cilj, okolje pa sredstvo za doseganje tega cilja preko uporabe virov. Vendar v okviru smernic obeh mehanizmov le gospodarska rast z zmanjšanim vplivom na okolje vodi k trajnostnemu razvoju. Gospodarske spodbude na vseh ravneh družbe tako lahko prispevajo k trajnostnemu razvoju z oblikovanjem dobičkonosnih trajnostnih naložb v javnem in zasebnem sektorju, usmerjanjem raziskav v znanja in rešitve za trajnostni razvoj ter z vplivanjem na potrošniške odločitve na vseh ravneh.

Socialna razsežnost trajnostnega razvoja pa vključuje podporo civilni družbi, njeno vpletenost v reševanje različnih problemov in odločanje na različnih ravneh. Prav tako sem

⁴ Memorandum o soglasju o izvajanju Norveškega finančnega mehanizma oziroma o izvajanju finančnega mehanizma EGP je dokument, v katerem država prejemnica in Norveška oziroma države Efte (Islandija, Lihtenštajn in Norveška) določijo natančnejši okvir izvajanja posameznega finančnega mehanizma v tej državi.

med drugim uvrščamo boj proti revščini (z zaposlovanjem) in socialno varnost (FMO, 2006e, str. 3–5).

Poleg trajnostnega razvoja med horizontalne cilje uvrščamo tudi **enakost spolov**. Prvo področje, kjer je potrebno v okviru obeh finančnih mehanizmov promovirati enakost spolov, so ekonomske in socialne pravice. Na ekonomskem področju to pomeni odpravljanje razlik med spoloma na trgu delovne sile, enako plačilo za enako delo, dostop do izobrazbe, zagotavljanje dnevnega varstva, prožnejše delovno okolje ipd. Spodbude za enakost spolov na področju socialnih pravic pa lahko vključujejo starševski dopust, delovni čas, pogodbe za določen delovni čas, pogodbe s skrajšanim delovnim časom kot tudi javni transport in javno zdravstvo, ki vsakodnevno vplivata na življenje žensk.

Druga razsežnost enakosti spolov sega na področje človekovih pravic, kar dejansko pomeni, da je potrebno neodvisno od spola uživati vse človekove pravice in osnovne svoboščine. Tretja razsežnost je preprečevanje nasilja. Sem uvrščamo tako nasilje na osnovi spola, domače nasilje kot tudi spolno izkoriščanje. V okviru finančnih mehanizmov je tako potrebno poskrbeti za zmanjšanje diskriminacije, promoviranje pravic žensk kot človekovih pravic in preprečevanje trgovine z ženskami. Četrto področje, na katerem se mora spodbujati enakost spolov, je zastopanje in sodelovanje pri odločanju na politični in gospodarski ravni. Spodbujati je potrebno enako zastopstvo in udeležbo žensk v družbenih sistemih in lokalnih odločevalnih procesih, kamor sodijo tudi volitve. Na področju gospodarstva pa zagotoviti zaposlovanje in graditev kariere (FMO, 2006a, str. 3–5).

Med horizontalne cilje spadata tudi **dobro upravljanje in boj proti korupciji**. Dobro upravljanje vključuje naslednje elemente: odgovornost, transparentnost, sodelovanje, enakopravnost, pravno državo, zmogljivost in usposobljenost ter odzivnost na potrebe ljudi. Korupcija predstavlja največjo grožnjo dobremu upravljanju. Države donatorke tako strogo zavračajo različne oblike korupcije, kot so podkupovanja, poneverbe, goljufije, izsiljevanja, pristranskost in nepotizem. Zato je politika dobrega upravljanja sestavljena iz treh korakov: preprečevanja, identifikacije in sankcij. Najboljši način za odpravo korupcije je tako preprečevanje njenega pojavljanja. Prav tako Urad za finančni mehanizem (v nadaljevanju UFM) uporablja različne procedure in orodja za preverjanje informacij, ki razkrivajo potencialno slabo vodenje in korupcijo. Vsaka nepravilnost pa se tudi sankcionira (FMO, 2006b, str. 3–6).

2.2 Pomen in vloga bilateralnih partnerstev

Eden izmed ciljev obeh mehanizmov je krepitev odnosov in sodelovanja med državami donatorkami in državami prejemnicami sredstev. Eden izmed petih projektov v obdobju 2004–2009 je vključeval sodelovanje med nosilci projekta v državi prejemnici sredstev in subjekti iz držav donatork. Večina teh projektov je bila s področja akademskih raziskav, varstva okolja in trajnostnega razvoja. Kar tretjina vseh projektov, ki vključujejo

partnerstva, je bila s Poljske. Države z velikim deležem partnerskih projektov pa so Bolgarija, Madžarska, Latvija, Portugalska in Romunija (Efta, 2011, str. 22–23).

Bilateralno sodelovanje je še posebej opazno pri štipendijskih skladih, ustanovljenih v enajstih državah prejemnicah. Poleg štipendij za več kot 2000 študentov in osebja za podporo njihovemu študiju in delu v treh državah donatorkah je s sredstvi mehanizmov financiranih več kot 400 projektov sodelovanja med izobraževalnimi ustanovami iz Islandije, Lihtenštajna, Norveške in držav prejemnic (FMO, 2010a, str. 6).

Raziskava iz leta 2008 (Scanteam, 2008, str. 13–14), ki se je osredotočila na projekte z norveškimi partnerji, je pokazala, kakšen pomen se partnerstvom pripisuje v posameznih državah članicah. Partnerstva so izrecno obravnavana v številnih programih in skladih v večini držav, vendar pa se njihova pomembnost razlikuje. Tako so partnerstva v nekaterih primerih zaželeni, vendar niso posebno podprta oziroma spodbujena. Drugje so prijave dobile dodatne točke, če so vsebovale partnerstvo. To je veljalo za veliko programov, med drugim tudi za več skladov za nevladne organizacije. V določenih primerih je bilo partnerstvo absolutna zahteva in pogoj za pridobitev sredstev (pri nekaterih skladih izhodiščnega kapitala in raziskovalnih skladih). Obstajajo tudi posebne ureditve, ki so namenjene izmenjavi oseb iz obeh držav (npr. štipendijski skladi) ali neposredni promociji partnerstev (npr. sklad izhodiščnega kapitala).

Pri projektih s partnerstvi ločimo dva različna modela. Pri prvem gre za polnjenje vrzeli (angl. »*gap-filling*« *model*), kjer je nosilec projekta ugotovil, da lahko določene potrebe zapolni s pomočjo partnerja. Drugi pa je model konzorcija (angl. *consortium model*), kjer obstajajo koristi in dodana vrednost za obe strani. Teh projektov je razmeroma malo.

Večina partnerstev izhaja iz dolgoročnega sodelovanja. Za tiste, ki nimajo obstoječih stikov s potencialnimi partnerji, so bistvenega pomena informacije o potencialnih partnerjih. Pri novih partnerstvih je potreben določen čas za iskanje in gradnjo odnosov. V splošnem pa velja, da je za uspešno partnerstvo potrebno jasno razumevanje koristi in dodane vrednosti za vsakega partnerja ter nalog in odgovornosti, ki jih prinaša. Koristi večinoma izhajajo iz povezljivosti in združljivosti.

Med faktorji, ki vplivajo na uspešnost sodelovanja, je najpomembnejši ta, da vse strani vidijo koristnost partnerstva za obe strani in da nosilec projekta meni, da partnerstvo prinaša dodano vrednost v primerjavi s situacijo brez partnerstva. Drugi pomemben faktor je motivacija in zaveza vseh vpletenih. Zadnji pomembnejši dejavnik pa je popolno soglasje in skupno razumevanje vseh elementov projekta: konceptualno (ciljev in dejavnosti), programa dela in odgovornosti (Scanteam, 2008, str. 54).

Kljub vsemu obstajajo ovire, ki onemogočajo sklepanje partnerstev. Tako se sama pomembnost partnerstev močno razlikuje med državami prejemnicami. Problem

predstavlja tudi zahtevana dokumentacija, ki jo mora partner pripraviti (predvsem pri modelih konzorcija) in zmanjšuje motivacijo za tovrstno sodelovanje. Med razloge se uvršča tudi pomanjkanje časa za iskanje novega partnerja. Ovira za sklepanje partnerstev je tudi omejen proračun, med težave pa nekateri uvrščajo tudi jezik in oddaljenost. Vsekakor pa je velika ovira pomanjkanje informacij o potencialnih partnerjih. Med ovirami na Norveškem (kot državi, od koder izhaja velika večina partnerjev) pa je izpostavljeno malo število norveških institucij, ki so zanimajo za sklepanje partnerstev. To je še posebno izrazito pri zasebnih podjetjih in nevladnih organizacijah (Scanteam, 2008, str. 55–56).

2.3 Razpoložljiva sredstva in njihova razdelitev

Finančni mehanizem EGP za obdobje 2004–2009 je na začetku razpolagal s 600 milijoni evrov, Norveški finančni mehanizem pa s 567 mio EUR, kar je skupaj pomenilo 1,167 milijarde EUR. Leta 2007 sta v Evropsko unijo vstopili Bolgarija in Romunija, zato so tudi njima namenili sredstva obeh mehanizmov. Finančni mehanizem EGP tako razpolaga s 672 mio EUR, Norveški finančni mehanizem pa s 635 mio EUR. Njun skupen znesek je torej 1,307 milijarde EUR. Razumljivo je, da pri Norveškem mehanizmu vsa sredstva zagotavlja Norveška, pri finančnem mehanizmu EGP pa je zagotavljanje sredstev razdeljeno med vse tri države. Vseeno pa velja, da kar 97 % sredstev finančnega mehanizma EGP zagotavlja Norveška (Finančni mehanizem EGP in Norveški finančni mehanizem, 2011).

Tabela 4: Razpoložljiva sredstva obeh finančnih mehanizmov

Finančni mehanizem	Višina sredstev leta 2004 (mio EUR)	Sredstva dodeljena Bolgariji in Romuniji (mio EUR)	Višina sredstev leta 2007 (mio EUR)
Finančni mehanizem EGP	600	72	672
Norveški finančni mehanizem	567	68	635
Skupaj	1.167	140	1.307

V naslednji tabeli je prikazana razporeditev sredstev po državah, pri čemer v tabelo nista vključeni Bolgarija in Romunija, ki so jima bila sredstva obeh mehanizmov dodeljena šele z vstopom v Evropsko unijo leta 2007.

Tabela 5: Razporeditev sredstev obeh mehanizmov po državah upravičenkah (2004–2009)

Država upravičenka	Finančni mehanizem EGP		Norveški finančni mehanizem		Skupaj	
	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)
Ciper	1,26	0,21	3,402	0,6	4,662	0,40
Češka	48,54	8,09	62,370	11,0	110,910	9,50
Estonija	10,08	1,68	22,680	4,0	32,760	2,81
Grčija	34,26	5,71	/	/	34,260	2,94
Latvija	19,74	3,29	34,020	6,0	53,760	4,61
Litva	27,00	4,50	40,257	7,1	67,257	5,76
Madžarska	60,78	10,13	74,277	13,1	135,057	11,57
Malta	1,92	0,32	1,701	0,3	3,621	0,31
Poljska	280,80	46,80	277,830	49,0	558,630	47,87
Portugalska	31,32	5,22	/	/	31,320	2,68
Slovenija	6,12	1,02	12,474	2,2	18,594	1,59
Slovaška	32,34	5,39	37,989	6,7	70,329	6,03
Španija	45,84	7,64	/	/	45,840	3,93
Skupaj	600,00	100,00	567,000	100,0	1167,000	100,00

Vir: Sporazum o širitvi EGP, Ur. l. RS, št. 48/2004, Protokol 38a; Agreement between the Kingdom of Norway and the European Community on a Norwegian Financial Mechanism for the period 2004–2009, Official Journal of the EU, No L 130/81, Article 5.

Največ sredstev je namenjenih projektom na področju okolja in trajnostnega razvoja (22,2 %) in na področju ohranjanja evropske kulturne dediščine (22 %). Za zdravstvo in otroško varstvo je namenjenih 14,3 % vseh sredstev, za razvoj človeških virov pa 10,6 %. Za Schengen in sodstvo je namenjenih 10,4 % sredstev, za civilno družbo 7,3 % ter za akademsko raziskovalno dejavnost 7,1 % vseh sredstev. Najmanj denarja je namenjeno projektom s področja regionalne politike in čezmejnih dejavnosti, ki jim pripada le 3,6 % sredstev (Efta, 2011, str. 24).

2.4 Oblike pomoči

Oba finančna mehanizma financirata različne oblike pomoči. V magistrski nalogi se primarno posvečam posameznim projektom, ki so financirani s strani enega ali obeh mehanizmov. Poleg posameznih projektov se izvaja tudi pomoč v obliki programov (oziroma skupin projektov) in posebnih oblik nepovratne pomoči, kamor spadajo izhodiščni kapital, skladi ter pomoč oziroma skladi za nevladne organizacije (FMO, 2010b, str. 10–12).

Posamezni projekti so ekonomsko nedeljivi nizi aktivnosti, ki izpolnjujejo natančno določeno tehnično funkcijo z jasno prepoznavnimi cilji. Lahko vključujejo enega ali več

podprojektov – gre torej za naložbo, ki je lahko samostojna ali sestavljena iz več podprojektov.

Projekti morajo dopolnjevati in ne nadomeščati že obstoječih projektov, ki se financirajo s sredstvi Evropske unije ali z drugimi finančnimi viri. Za promocijo projektov lahko zaprosijo vsi organi javnega ali zasebnega sektorja in nevladne organizacije, ki so ustanovljene kot pravne osebe v državah upravičenkah in delujejo v javnem interesu. Med upravičene prosilce torej spadajo nacionalni, regionalni in lokalni organi oblasti, izobraževalne/raziskovalne institucije, okoljevarstveni organi, prostovoljne in družbene organizacije ter javno-zasebna partnerstva.

Višina zaprosene nepovratne pomoči naj ne bi bila manjša od 250.000 EUR. Vsak projekt ima svojega promotorja, ki posamezni projekt izvaja. On je neodvisni pravni subjekt, ki je tesno povezan z zadevnim področjem ali zemljepisnim območjem, na katerem se projekt izvaja (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko⁵, b. l. a, str. 2–3).

Druga oblika pomoči so **programi oziroma skupine projektov**. Program je usklajen portfelj ločenih projektov. Njihov namen je doseganje skupnih prostorsko, sektorsko ali tematsko določenih ciljev. Države prejemnice predložijo predloge programov, da bi tako olajšale izvajanje bolj celovitih in stroškovno intenzivnih strategij.

Programi se izvajajo preko programskega posrednika. Ta je neodvisni pravni subjekt, močno povezan z zadevnim sektorjem ali geografskim področjem, v katerem se program izvaja. Posrednik je odgovorni organ za program in prevzame polno odgovornost za njegovo pravilno izvajanje. Podprojekte, vključene v program, vodijo končni prejemniki, ki so odgovorni programskemu posredniku. Za optimizacijo rezultatov programa, naj bi se programski posrednik povezal s predstavniki drugih interesnih skupin v izbranem sektorju oz. na geografskem področju. Ti lahko sodelujejo tudi pri izbiri podprojektov (FMO, 2006c, str. 3–5).

Izvajajo se tudi tri posebne oblike nepovratne pomoči. Ena izmed njih so **skupna nepovratna sredstva oziroma skladi (angl. *block grants*)**. Skupna nepovratna sredstva so sklad, ki je ustanovljen z jasno določenim namenom, iz njega pa se lahko zagotavlja pomoč posameznikom, organizacijam in institucijam. Njihov namen je olajšati izvajanje projektov, kjer so podprojekti ali končno prejemniki premajhni, da bi jih lahko vnaprej opredelili ali stroškovno učinkovito upravljali na individualni ravni. Zato se omejen delež celotnega zneska razporedi med skupna nepovratna sredstva. Ta so lahko ponujena na regionalni, subregionalni ali lokalni ravni, ali pa ciljajo specifično strateško področje.

⁵ Namesto imena Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko bom v nadaljevanju uporabljala tudi kratico SVLR.

Tako je obema mehanizmoma omogočeno, da so njuna sredstva na voljo tudi organizacijam, ki se pogosto zelo dobro odzivajo na specifične razvojne probleme (kot so socialna vključenost ali spodbude za lokalni razvoj), vendar pa niso nujno dobro opremljene za izvedbo prijavnih postopkov. Tako sklad sestoji iz dveh ravni: prva je raven posrednika za skupna nepovratna sredstva, na drugi ravni pa se izvajajo podprojekti. Posrednik je odgovoren za uporabo skupnih nepovratnih sredstev.

Skupna nepovratna sredstva je oblika pomoči, ki se lahko izvaja tudi kot sklad za tehnično pomoč v državi prejemnici. Tako prispeva k upravičenim stroškom, ki so povezani z izvajanjem enega oziroma obeh mehanizmov. V tem primeru pa je posrednik za nepovratna sredstva lahko tudi nacionalna kontaktna točka (FMO, 2007a, str. 3–5).

Naslednja posebna oblika nepovratne pomoči so **nepovratna sredstva za nevladne organizacije**. Nepovratna sredstva za nevladne organizacije se izdajajo preko sklada za nevladne organizacije ali podobnih skupnih nepovratnih sredstev prilagojenih potrebam nevladnih organizacij. To pomeni, da gre za projekte manjše velikosti, da obstaja potreba po neodvisnosti od oblasti in da je potrebno proces prijave poenostaviti in pospešiti.

Države Efte (FMO, 2007b, str. 3) uvrščajo med nevladne organizacije naslednja telesa:

- prostovoljne, samoupravne organizacije, ki niso podrejene javnim oblastem, so neodvisne od politične kontrole in so ustanovljene pod pravnim sistemom države upravičenke (fundacije, združenja, dobrotelne organizacije, društva, skladi ipd.),
- socialne partnerje (združenja delodajalcev in sindikate) ter
- nekatere neodvisne organizacije, ki imajo poseben pravni status (npr. Rdeči križ).

Sem torej ne spadajo politične stranke, organizacije pa naj bi delovale neprofitno.

Sklad za nevladne organizacije vodi posrednik, običajna stopnja nepovratne pomoči pa je 90 %. Ostalih 10 % mora biti zagotovljenih iz drugih virov. V izjemnih razmerah, ko bi zahtevek za prispevek države prejemnice lahko ogrozil ustanovitev sklada in je sklad izrednega pomena za uresničitev ciljev obeh mehanizmov, se lahko zahteva 100-odstotna stopnja nepovratnih sredstev za sklad. Na drugi strani pa je tudi za nevladne organizacije, ki želijo koristiti sredstva sklada, stopnja nepovratne pomoči 90-odstotna. Ostalih 10 % morajo končni prejemniki zagotoviti sami (FMO, 2007b, str. 4).

Zadnja posebna oblika nepovratne pomoči je **izhodiščni kapital (angl. seed money)**. Sklad izhodiščnega oziroma začetnega kapitala se ustanovi, da bi se olajšalo pripravo prošenj za individualne projekte, programe in ostale oblike nepovratne pomoči, ki se nato predložijo finančnemu mehanizmu. Hkrati naj bi sklad podpiral tudi vzpostavljanje novih partnerstev namenjenih oblikovanju novih projektov. Z izhodiščnim kapitalom se podpira inovativne pristope, kompleksne teme projektov in nova partnerstva. Višina nepovratnih sredstev dodeljenih posameznemu končnemu prejemniku mora biti med 5.000 EUR in 20.000 EUR. Sklad izhodiščnega kapitala upravlja posrednik za izhodiščni kapital (FMO, 2006d, str. 3).

3 FINANČNI MEHANIZEM EGP IN NORVEŠKI FINANČNI MEHANIZEM V OBDOBJU OD LETA 2009 DO LETA 2014

Islandija, Lihtenštajn in Norveška želijo tudi v prihodnjih letih prispevati k zmanjševanju ekonomskih in socialnih razlik v Evropskem gospodarskem prostoru. Zato sta bila oblikovana nova finančna mehanizma za obdobje od leta 2009 do leta 2014. Dvanajstim novim članicam Evropske unije ter Grčiji, Portugalski in Španiji je tako skupaj namenjenih kar 1,79 milijarde evrov, pri čemer Norveški finančni mehanizem sredstva namenja zgolj dvanajstim novim članicam EU.

Kljub enakim ciljem pa med mehanizmoma v obdobju 2004–2009 in 2009–2014 obstajajo določene razlike. Najpomembnejša je ta, da oba mehanizma izrecno poudarjata zasledovanje še enega cilja: krepitev dvostranskih odnosov. Poleg tega se uvaja programski pristop, medtem ko se je do sedaj izvajal projektni pristop. Več odgovornosti bo prenesene na raven države upravičenke. Tako se bodo države donatorke vključevale zgolj na programski ravni, nacionalna kontaktna točka bo v celoti odgovorna za izvajanje obeh finančnih mehanizmov, ključno vlogo pa bodo imeli promotorji (izvajalci) programov. Druge novosti (New regulation adopted, 2011) pri izvajanju obeh mehanizmov so:

- **vnaprej določeni projekti** (Donatorji se lahko dogovorijo o vnaprej določenih projektih, ki nato niso predmet razpisov.),
- **povečan prag** (Običajen prag za projekte bo minimalno 1.000.000 evrov (v prejšnjem obdobju 250.000 evrov), lahko pa se uporabi nižji prag pri civilni družbi, izmenjavah v kulturi in umetnosti, štipendijah in raziskovalnih projektih.),
- **manjše sheme nepovratnih sredstev** (Znotraj programa se lahko oblikujejo manjše sheme o dodelitvi nepovratnih sredstev za zadovoljitev potreb manjših projektov. Tovrstne sheme lahko obsegajo največ 20 % programa, projekti pa lahko dobijo največ 250.000 evrov nepovratnih sredstev.) ter
- **rezervna sredstva** (Najmanj 5 % dodeljenih sredstev se zadrži za pomoč pri nepredvidenih situacijah v državah upravičenkah. Prav tako se lahko države donatorke in upravičenke dogovorijo o zadržanju 10 % celotnih dodeljenih sredstev za dokončanje projektov iz prejšnjega obdobja.).

Ena izmed novosti je tudi Okvirni sporazum o sodelovanju, ki sta ga 2. maja 2011 podpisala Urad za finančni mehanizem in Svet Evrope (Framework Co-operation Agreement between the Financial Mechanism Office and the Council of Europe, 2011). S tem sporazumom bo Svet Evrope sodeloval pri izvajanju finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma v prihodnjih letih. Osnovni cilj Sveta Evrope je ohranjati in promovirati človekove pravice, demokracijo in vladavino prava. Dejavnost Sveta Evrope tako sestoji iz celotnega cikla določanja standardov, nadziranja in sodelovanja. Urad za finančni mehanizem zato želi, da bi strokovnjaki Sveta Evrope svetovali državam prejemnicam in donatorkam v okviru obeh mehanizmov.

V skladu z Okvirnim sporazumom o sodelovanju bo Svet Evrope zaradi svojega strokovnega znanja svetoval promotorjem programov pri pripravi in izvajanju programov. Tako bodo programi odražali dobro prakso in mednarodne standarde. To se bo uresničilo tudi s pomočjo državam prejemnicam pri uveljavljanju standardov Sveta Evrope. Vpletenost Sveta na ravni programa bo olajšala mrežno povezovanje in strokovne izmenjave znotraj ali zunaj specifičnega programa, s tem pa bo koristna tudi za sam Svet Evrope. Le-ta lahko svetuje tudi državam donatorkam. Natančna vloga Sveta Evrope se lahko med programi razlikuje. Pomembno je, da Svet Evrope in promotor programa med drugim jasno določita obseg partnerstva, skupna pričakovanja, delovne metode in pogostost sestankov. Svet Evrope pa lahko sodeluje pri pripravi, razvoju programa in samem izvajanju programa.

3.1 Cilji obeh mehanizmov

Skupen cilj obeh finančnih mehanizmov v obdobju 2009–2014 je prispevati k zmanjšanju ekonomskih in socialnih razlik v EGP ter krepiti odnose z državami upravičenkami. S Sporazumom med Evropsko unijo, Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško o finančnem mehanizmu EGP za obdobje 2009–2014 (Ur. l. EU, št. L 291/4) je bil Sporazumu o EGP dodan protokol 38b, v katerem so opredeljena naslednja prednostna področja v okviru finančnega mehanizma EGP:

- varstvo in upravljanje okolja,
- podnebne spremembe in obnovljiva energija,
- civilna družba,
- človekov in družbeni razvoj ter
- varovanje kulturne dediščine.

Zopet so do financiranja upravičene akademske raziskave, če so usmerjene v enega ali več prednostnih področij. Okvirni cilj dodeljevanja sredstev finančnega mehanizma EGP za vsako državo upravičenko je najmanj (skupno) 30 % za prednostna področja varstvo in upravljanje okolja ter podnebne spremembe in obnovljiva energija. 10 % sredstev naj bi bilo namenjenih civilni družbi.

Norveški finančni mehanizem po Sporazumu med Kraljevino Norveško in Evropsko unijo o Norveškem finančnem mehanizmu za obdobje 2009–2014 (Ur. l. EU, št. L 291/10) prispevke namenja za naslednja prednostna področja:

- zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida,
- inovacije na področju zelene industrije,
- raziskave in štipendije,
- človekov in družbeni razvoj,
- pravosodje in notranje zadeve ter
- spodbujanje dostojnega dela in tristranski dialog.

Pri tem je cilj dodeljevanja za prednostno področje zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida najmanj 20 %. Hkrati se bo 1 % dodelitve vsaki državi upravičenki nakazal v

sklad za spodbujanje dostojnega dela in tristranski dialog. Ta sklad bo upravljal subjekt, ki ga bo določila Norveška.

Bilateralno sodelovanje je skupen cilj obeh mehanizmov, v novem obdobju 2009–2014 pa mu je namenjena velika pozornost. Cilj je okrepiti odnose med državami donatorkami in državami prejemnicami, zato naj bi priprava in izvedba mehanizma potekali v obliki partnerstva, če je to primerno.

Partnerstvo ima lahko obliko donatorskega partnerskega programa in/ali donatorskih partnerskih projektov. Hkrati se znotraj vsakega posameznega programa določijo sredstva za mrežno povezovanje (angl. *networking*) ter izmenjavo znanj in/ali za vzpostavitev in razvoj partnerstev in pripravo prijav za donatorske partnerske projekte (FMO, 2011, str. 10).

3.2 Razpoložljiva sredstva in njihova razdelitev

Finančni mehanizem Evropskega gospodarskega prostora in Norveški finančni mehanizem za obdobje 2009–2014 zagotavljata 1,7885 milijarde evrov. Po protokolu 38b od tega Islandija, Lihtenštajn in Norveška v okviru finančnega mehanizma EGP nudijo 988,5 milijonov evrov nepovratne pomoči, ki bodo na voljo v obdobju od 1. maja 2009 do 30. aprila 2014. Države, upravičene do nepovratnih sredstev, so: Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Grčija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Španija (Ur. l. EU, št. L 291/4).

Norveška pa preko svojega finančnega mehanizma državam upravičenkam namenja 800 milijonov evrov v enakem časovnem obdobju. Vendar so sredstva namenjene le državam, ki so se Evropski uniji priključile leta 2004 oziroma s širitvijo leta 2007. Razporeditev sredstev obeh mehanizmov po posameznih državah je prikazana v naslednji tabeli.

Tabela 6: Razpoložljiva sredstva obeh mehanizmov v obdobju 2009–2014 po državah upravičenkah

Država upravičenka	Prispevek finančnega mehanizma EGP		Prispevek Norveškega finančnega mehanizma		Vsota obeh prispevkov	
	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)	Znesek (v mio EUR)	Delež (v %)
Bolgarija	78,60	8,0	48,00	6,0	126,60	7,1
Ciper	3,85	0,4	4,00	0,5	7,85	0,4
Češka	61,40	6,2	70,40	8,8	131,80	7,4
Estonija	23,00	2,3	25,60	3,2	48,60	2,7
Grčija	63,40	6,4	/	/	63,40	3,5
Latvija	34,55	3,5	38,40	4,8	72,95	4,1
Litva	38,40	3,9	45,60	5,7	84,00	4,7
Madžarska	70,10	7,1	83,20	10,4	153,30	8,6
Malta	2,90	0,3	1,60	0,2	4,50	0,3
Poljska	266,90	27,0	311,20	38,9	578,10	32,3
Portugalska	57,95	5,9	/	/	57,95	3,2
Romunija	190,75	19,3	115,20	14,4	305,95	17,1
Slovaška	38,35	3,9	42,40	5,3	80,75	4,5
Slovenija	12,50	1,3	14,40	1,8	26,90	1,5
Španija*	45,85	4,6	/	/	45,85	2,6
Skupaj	988,50	100,0**	800,00	100,0	1788,50	100,0

Legenda:

* Španiji je bila v okviru finančnega mehanizma EGP v obdobju od 1. maja 2009 do 31. decembra 2013 zagotovljena prehodna podpora v višini 45,85 milijonov evrov.

** Zaradi zaokroževanja seštevek vseh deležev ni natančno 100 %.

Vir: Sporazum med Evropsko unijo, Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško o finančnem mehanizmu EGP za obdobje 2009–2014, Ur. l. EU, št. L 291/4, Protokol 38b; Sporazum med Kraljevino Norveško in Evropsko unijo o Norveškem finančnem mehanizmu za obdobje 2009–2014, Ur. l. EU, št. L 291/10, Člen 5.

4 IZVAJANJE FINANČNEGA MEHANIZMA EGP IN NORVEŠKEGA FINANČNEGA MEHANIZMA V OBDOBJU OD 2004 DO 2009 V SLOVENIJI

Slovenija je z Islandijo, Lihtenštajnom in Norveško podpisala Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP v obdobju 2004–2009 28. aprila 2005 v Bruslju, Memorandum o soglasju za izvajanje Norveškega finančnega mehanizma 2004–2009 pa 20. aprila istega leta v Ljubljani. Pravni okvir za delovanje posameznega finančnega mehanizma poleg Memoranduma o soglasju sestavljajo še Pravila in postopki o izvajanju (norveškega ali EGP) finančnega mehanizma, sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev,

ki jih Odbor za finančni mehanizem/Norveška sklene z državo prejemnico za vsak projekt, ter Protokol 38a k Sporazumu o EGP (pri finančnem mehanizmu EGP) oziroma Sporazum med Kraljevino Norveško in Evropsko skupnostjo o Norveškem finančnem mehanizmu za obdobje 2004–2009 (pri Norveškem mehanizmu).

Sloveniji je bilo v okviru finančnega mehanizma EGP namenjenih 6.120.000 evrov, v okviru norveškega finančnega mehanizma pa 12.474.000 evrov. Obdobje dodelitve sredstev je bilo od 1. maja 2004 do 30. aprila 2009. Države Efte bodo 600 milijonov evrov državam upravičenkam dale na voljo v petih letnih tranšah po 120 milijonov evrov. Okvirna alokacija sredstev za Slovenijo je bila v prvem letu 1.224.000 EUR (1.175.040), v drugem 2.448.000 EUR (2.350.080), v tretjem 3.672.000 EUR (3.525.120), v četrtem 4.896.000 EUR (4.700.160) in v petem letu 6.120.000 EUR (5.875.200). Števila v oklepajih znašajo znesek v evrih po odbitku stroškov upravljanja. Stroški upravljanja predstavljajo 4 % vrednosti celotnega finančnega mehanizma EGP. Vanje so vključeni stroški vodenja UFM, stroški, povezani s funkcijami Odbora, in stroški revizij, ki jih izvaja revizijski odbor Efte ali njegovi predstavniki. Finančni mehanizem EGP ne krije splošnih stroškov upravljanja (izjema so lahko posebni stroški, kot so stroški letnih sej), ki nastanejo pri posamezni državi upravičenki (SVLR, b. l. b, str. 5–6).

Podobno velja tudi za Norveški finančni mehanizem, kjer je okvirna alokacija sredstev za Slovenijo od prvega do petega leta naslednja: 2.494.800 EUR (2.370.060), 4.989.600 EUR (4.740.120), 7.484.400 EUR (7.110.180), 9.979.200 EUR (9.480.240), 12.474.000 EUR (11.850.300). Enako kot pri finančnem mehanizmu EGP tudi za norveškega velja izjema pri dodelitvi sredstev za najmanjše države upravičenke. Estoniji, Cipru, Malti in Sloveniji (vsaka od njih prejema 2 % zneska posameznega mehanizma) je omogočena predložitev predlogov projektov v pomembnejšem obsegu, tako da lahko te države predložijo projekte do višine individualno določenega zneska kadarkoli v obdobju dodelitve. Stroški upravljanja predstavljajo 5 % vrednosti celotnega Norveškega finančnega mehanizma in vključujejo stroške vodenja UFM in stroške, ki so neposredno povezani s Službo za upravljanje finančnega mehanizma v norveškem ministrstvu za zunanje zadeve. Norveški finančni mehanizem ne krije splošnih stroškov upravljanja, ki nastanejo pri posamezni državi upravičenki. Izjema so posebni stroški, kot so stroški letnih sej (SVLR, b. l. c, str. 5–6).

4.1 Struktura upravljanja

Vsaka država upravičenka sklene z državami Efte oziroma Norveško Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP oziroma Norveškega finančnega mehanizma. Memorandum je namenjen zagotavljanju učinkovitega izvajanja mehanizma. V njem so navedena prednostna področja, ki so določena v programskem okviru in jim je treba posvetiti posebno pozornost, določene pa so tudi posebne oblike pomoči. Hkrati

določa vodstveno strukturo za izvajanje finančnega mehanizma v državi upravičenki in okvir za sodelovanje (SVLR, b. l. b, str. 3).

V 4. členu Memoranduma o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP so tako določene vloge in odgovornosti posameznih organov. Finančni mehanizem EGP upravlja Odbor za finančni mehanizem, ki tudi odloča o dodeljevanju finančne pomoči. Pomaga mu Urad za finančni mehanizem, ki je odgovoren za vsakodnevne operacije finančnega mehanizma in deluje kot kontaktna točka (Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP, 2005, str. 3). Kot nacionalna kontaktna točka je bila v Sloveniji najprej pooblaščen Služba Vlade za evropske zadeve (kasneje združena s Službo Vlade za razvoj v Službo Vlade RS za razvoj in evropske zadeve), od 1. decembra 2010 pa je to vlogo prevzela Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Pristojna in odgovorna je za določanje, načrtovanje, izvajanje in nadziranje projektov, kakor tudi za porabo sredstev finančnega mehanizma v skladu s Pravili in postopki. O teh aktivnostih kot tudi o vsaki nepravilnosti mora poročati UFM.

Nacionalna kontaktna točka (v nadaljevanju NKT) je celovito odgovorna za doseganje ciljev finančnega mehanizma in za uporabo sredstev, finančni nadzor in revizijo. Skrbi za razpise, zbiranje in izbor predlogov za projekte, ki se nato predložijo UFM, ter s prosilcem podpiše sporazum, da zagotovi pravilno izvajanje projekta. NKT zagotavlja primerno izvedbo in nadzor projektov ter predseduje Nadzornemu in Upravnemu odboru. Prav tako zagotavlja redno poročanje UFM o izvajanju projektov ter takojšnje poročanje o vseh morebitnih nepravilnostih. Delo NKT zajema tudi zagotavljanje informacij in obveščanja o razpoložljivih sredstvih ter obveščanje širše javnosti o projektih, ki se izvajajo v okviru finančnega mehanizma EGP. Hkrati zagotavlja polno zavezanost in opremljenost nosilcev projekta za uspešno izvajanje projektov, programov in drugih specifičnih oblik nepovratne pomoči. NKT je zadolžena tudi za hrambo vseh dokumentov v zvezi s projektom, uresničnim v okviru finančnega mehanizma EGP (Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP, 2005, Priloga A).

Kot že omenjeno, je ena izmed nalog NKT predsedovanje Nadzornemu in Upravnemu odboru. Upravni odbor je svetovalni organ NKT v zvezi z opredeljevanjem, razvojem in izborom predlogov. Sestavljajo ga predstavniki NKT, ustreznih resorskih ministrstev ali vladnih organov, družbenih in ekonomskih partnerjev, lokalne uprave in predstavniki nevladnih organizacij. Njegove naloge zajemajo dajanje mnenj in oblikovanje priporočil o projektih na naslov NKT, skupaj z odločitvijo o seznamu projektov, ki se bodo posredovali UFM. Za pravilno ocenitev projektov lahko ustanovijo delovne skupine in sodelujejo s strokovnjaki ali drugimi institucijami.

Nadzorni odbor pa je odgovoren za nadzor poteka in načina napredovanja projekta. Tako periodično pregleduje napredovanje projektov, preučuje in potrjuje periodična poročila o uporabi finančnih virov ter zagotavlja polno obveščenost NKT o napredku projektov.

Imenovan je s strani Republike Slovenije, sestavljajo pa ga predstavniki istih vrst institucij kot Upravni odbor (Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP, 2005, Priloga A).

Po dogovoru z UFM lahko nacionalna kontaktna točka nekatere naloge v zvezi s pripravo in izvajanjem projekta prenese na **vmesne organe**. To so lahko relevantna ministrstva, institucije javne uprave in druge dogovorjene institucije. Pri tem se naloge in odgovornosti natančno določijo bodisi z zakonskim aktom bodisi s sporazumom ali memorandumom o soglasju med NKT in vmesnim organom.

Med nalogami, ki se lahko prenesejo z NKT na vmesni organ, so nadzorovanje in kontrola nad izvajanjem projektov v skladu s sporazumi, sklenjenimi med prejemniki, in izvajanje potrebnih kontrol. Prenese se lahko tudi naloga poročanja o napredku pri izvajanju projektov na naslov NKT in naloga odkrivanja nepravilnosti in poročanja o njih na naslov NKT. Prav tako se vmesnemu organu lahko zaupa hramba vseh dokumentov, ki se nanašajo na projekte, uresničene v okviru finančnega mehanizma EGP (Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP, 2005, Priloga A). Vse naštetu o nacionalni kontaktni točki, Upravnem in Nadzornem odboru ter vmesnih organih velja tudi za Norveški finančni mehanizem (Memorandum o soglasju za izvajanje Norveškega finančnega mehanizma, 2005, Priloga A).

V Sloveniji obstajata dva vmesna organa. Prvi je Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo – REC Slovenija. Ta skrbi za izvajanje Sklada za nevladne organizacije (v nadaljevanju NVO). Drugi vmesni organ pa je Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS). Ta je izvajalec Slovenskega študentskega sklada (Government Office of the Republic of Slovenia for Development and European Affairs⁶, 2010, str. 15, 17).

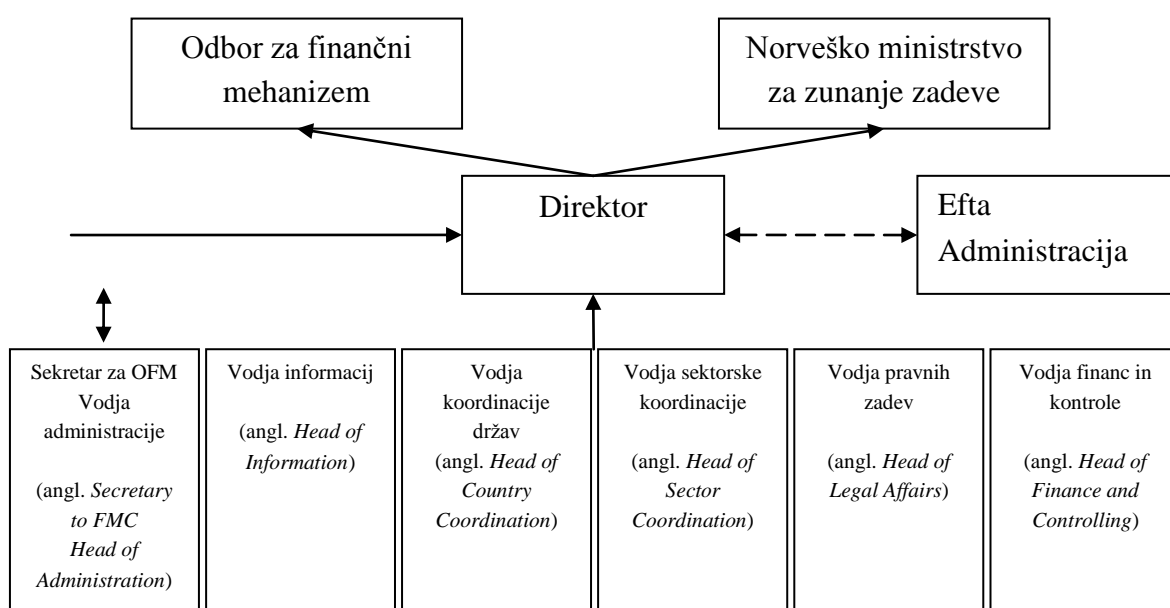
Za vsakodnevne operacije obeh finančnih mehanizmov je zadolžen **Urad za finančni mehanizem**. Ena izmed njegovih nalog je splošna koordinacija. Direktor UFM je tako odgovoren za njegovo upravljanje in dnevne operacije ter zagotavlja razvoj in dokončanje vseh nalog. Poroča Odboru za finančni mehanizem, norveškemu zunanjemu ministrstvu ter Stalnemu odboru Efta držav. Skrbi tudi za sodelovanje med državami upravičenkami, Efta državami, Evropsko Komisijo in drugimi deležniki. UFM skrbi tudi za koordinacijo projektov, kar med drugim zajema pregled in pripravljanje vlog za odločanje za norveško zunanje ministrstvo oziroma za Odbor za finančni mehanizem.

Med pomembnejše naloge UFM sodi koordinacija držav. Izvajajo jo posebni uradniki (angl. *country officers*), ki poleg pregledovanja vlog vzdržujejo tesne stike z nacionalnimi kontaktnimi točkami in državami donatorkami. Hkrati skrbijo za pregled nad projekti,

⁶ Namesto imena Government Office of the Republic of Slovenia for Development and European Affairs (oziroma Služba vlade RS za razvoj in evropske zadeve) bom v nadaljevanju uporabljala tudi kratico GODEA.

pripravljajo letna srečanja, odgovarjajo na vprašanja glede politik in usmerjajo NKT pri vseh vprašanih povezanih s finančnimi mehanizmoma. Naslednja naloga je koordinacija prednostnih področij. Uradniki, ki se ukvarjajo s projekti (angl. *project officers*), poleg pregledovanja in pripravljanja vlog za nadaljnje presojanje skrbijo tudi za delo, povezano s prednostnimi področji. Tako imajo pregled nad porazdelitvijo po področjih v državah upravičenkah, hkrati se vsak izpolnjuje na posameznem prednostnem področju. Vodja oddelka za koordinacijo prednostnih področij nadzira in usklajuje tudi UFM-evo delo z agenti za vloge in nadzor. Vsekakor pa je najpomembnejša vloga UFM komunikacija z Odborom za finančni mehanizem ter z norveškim zunanjim ministrstvom (FMO Standard Operating procedures, 2008, str. 5–7). Na naslednji sliki so prikazane zgornje ravni strukture Urada za finančni mehanizem.

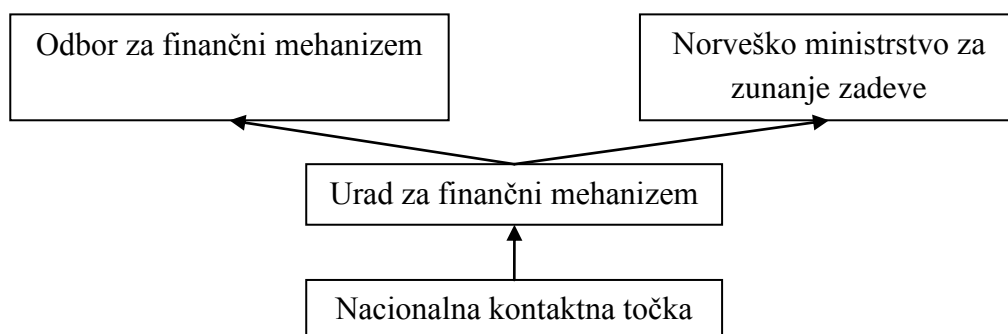
Slika 2: Organizacijska struktura Urada za finančni mehanizem

Vir: *Financial Mechanism Office Standard Operating Procedures, 2008, str. 5.*

Organizacijska struktura obeh finančnih mehanizmov se do faze Urada za finančni mehanizem ne razlikuje. Najvišja organa pa sta različna. Tako finančni mehanizem EGP upravlja Odbor za finančni mehanizem, medtem ko njegovo vlogo v okviru Norveškega finančnega mehanizma opravlja norveško ministrstvo za zunanje zadeve. Na naslednji sliki je prikazana struktura upravljanja obeh mehanizmov.

Slika 3: Struktura upravljanja obeh finančnih mehanizmov

4.2 Oblike pomoči, ki se izvajajo v Sloveniji

Slovenija je v okviru obeh finančnih mehanizmov za obdobje 2004–2009 izvajala štiri oblike pomoči. Največ sredstev je bilo namenjenih posameznim projektom, sledila sta Sklad za nevladne organizacije in Slovenski štipendijski sklad, sredstva obeh mehanizmov pa so bila namenjena tudi Skladu za tehnično pomoč. V spodnji tabeli je prikazana višina sredstev, namenjena posamezni obliki pomoči, in višina prispevka posameznega mehanizma. Zneski so manjši od predvidenih, saj so bili odšteti stroški upravljanja.

Tabela 7: Porazdelitev sredstev obeh mehanizmov v Sloveniji

Vrsta odobrenih sredstev	Celoten znesek (v EUR)	Prispevek finančnega mehanizma EGP (v EUR)	Prispevek Norveškega finančnega mehanizma (v EUR)
Posamezni projekti	14.206.166	3.959.112	10.247.054
Sklad NVO	1.458.050	729.025	729.025
Slovenski štipendijski sklad*	1.298.205	865.254	432.951
Sklad za tehnično pomoč	408.504	204.252	204.252
Skupaj	17.370.925	5.757.643	11.613.282

Legenda:

Zneski so manjši od predvidenih zneskov, saj so bili odšteti stroški upravljanja.

*Natančneje je to Sklad za sodelovanje med izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami (vključno s Tehnično strokovnim skladom).

Vir: GODEA, Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia, 2010, str. 49.

Posameznim projektom je torej namenjenih skoraj 82 % vseh sredstev, ki so Sloveniji dodeljena v okviru obeh finančnih mehanizmov. Izvajanje teh projektov bo podrobneje predstavljeno v nadaljevanju magistrske naloge.

Približno 8,4 % vseh sredstev je namenjenih **Skladu za nevladne organizacije**. Pod okriljem finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma je bilo ustanovljenih 19 Skladov za nevladne organizacije (v nadaljevanju Skladi NVO) v 12 državah upravičenkah. Skupna evidenca iz julija 2010 je pokazala, da je bilo varovanju okolja namenjenih 574 podprojektov, razvoju človeških virov 1083 podprojektov, zdravstvu in otroškemu varstvu 146 podprojektov, 116 podprojektov pa je bilo namenjenih evropski kulturni dediščini (Pitija, 2010, str. 1).

Izvajanje Sklada NVO je v Sloveniji v imenu nacionalne kontaktne točke prevzel vmesni organ – Regionalni center za okolje (REC Slovenija). Razpoložljiva finančna sredstva Sklada NVO so znašala 1.715.353 EUR. Znesku obeh finančnih mehanizmov (vsak je prispeval 729.025 EUR) je bilo dodanih še 15 % (257.303 EUR) nacionalnih sredstev. Porazdelitev sredstev po posameznih področjih je prikazana v tabeli.

Tabela 8: Porazdelitev sredstev Sklada NVO

Prednostno področje	Število podprojektov	Višina dodeljenih sredstev (v EUR)	Delež celotnih sredstev (v %)
Varstvo okolja in trajnostni razvoj	12	477.941,27	27,9
Ohranjanje kulturne dediščine	10	433.683,86	25,3
Razvoj človeških virov	11	496.240,62	28,9
Zdravstvo in otroško varstvo	7	307.487,23	17,9
Skupaj	40	1.715.352,98	100,0

Vir: GODEA, Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia, 2010, str. 46–48.

Trajanje podprojektov je bilo omejeno na od 12 do 18 mesecev, znesek dodeljenih nepovratnih sredstev pa je znašal od 10.000 do 50.000 EUR. Sredstva so bila razdeljena na dveh javnih razpisih. Prvi je bil objavljen 1. februarja 2008, razdeljevali pa so 857.700 EUR. Prispelo je 74 vlog, od katerih je bilo izbranih 19, pri čemer je bilo 8 partnerjev iz držav donatork. 11. julija istega leta je bil objavljen še drugi razpis z razpoložljivimi sredstvi v višini 874.124 EUR. Tokrat je prispelo 112 vlog, izbranih pa je bilo 21. Sedem partnerjev je bilo iz držav donatork (GODEA, 2010, str. 15–16).

Naslednji sklad, ki sta ga financirala oba finančna mehanizma, je Sklad za sodelovanje med izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami (vključno s Tehnično strokovnim skladom) oziroma **Štipendijski sklad**. Izvajalec je CMEPIUS, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. Namen sklada je podpora mednarodnemu sodelovanju, transnacionalnim partnerstvom in izvajanju mobilnosti. Tako naj bi se povečala internacionalizacija visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti v Sloveniji v sodelovanju z državami Efte. Sredstva sklada so bila namenjena vsem akademskim področjem (Mobilnost NFM/EEA CMEPIUS, 2011).

Celoten znesek, dodeljen Štipendijskemu skladu, je znašal 1.442.450 EUR, saj je poleg prispevkov obeh finančnih mehanizmov (EGP: 865.254 EUR, Norveški: 432.951 EUR), slovenska udeležba znašala 144.245 EUR (10 %). Od skupnih sredstev je bilo 114.543 EUR namenjenih upravljanju sklada (nadzor, finančna kontrola, obveščanje), ostala sredstva pa so bila namenjena financiranju podprojektov za individualno mobilnost (70 %), študijske obiske (15 %) in izmenjavo strokovnjakov (15 %). Podprojekti so bili izbrani na dveh javnih razpisih. Prvi je bil objavljen 19. junija 2009, prispelo je 64 vlog, vse so bile potrjene, razdelili pa so 803.576 EUR. Na drugem javnem razpisu, ki je bil objavljen 2. oktobra 2010, so jih od 66 prispelih vlog izbrali 60 ter razdelili 443.646,50 EUR (GODEA, 2010, str. 17–18).

Skupno je bilo torej potrjenih 124 podprojektov. V okviru podprojektov je 481 oseb dobilo možnost sodelovati pri različnih dejavnosti sofinanciranih iz Štipendijskega sklada. V naslednji tabeli je prikazano število individualnih mobilnosti po posameznih državah.

Tabela 9: Število individualnih mobilnosti po posameznih državah

Dejavnost		Islandija	Lihtenštajn	Norveška	Slovenija	Skupaj
Izmenjava strokovnjakov					2	2
Individualna mobilnost:	pripravljalni obiski	8	2	22		32
	mobilnost osebja za raziskovanje	5		38	10	53
	mobilnost osebja za poučevanje	11	2	35		48
	mobilnost osebja za usposabljanje	51	2	38		91
	mobilnost študentov za študij	19	4	60		83
	mobilnost študentov za usposabljanje	18	3	34		55
Študijski obiski		20		81	16	117
Skupaj		132	13	308	28	481

Vir: GODEA, Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia, 2010, str. 19.

Kot zadnje je potrebno omeniti **Sklad za tehnično pomoč**. Sklad je namenjen pospeševanju upravne usposobljenosti za izvajanje obeh finančnih mehanizmov. Namenjenih mu je bilo 514.100 EUR, kajti poleg prispevkov obeh finančnih mehanizmov (vsak po 204.252 EUR) je nacionalni del znašal 105.596 EUR. Iz sklada za tehnično pomoč se financirajo promocijski seminarji za izvajanje izbranih posameznih projektov in javne predstavitve rezultatov finančnih mehanizmov, letna srečanja z državami Efte (1-krat letno) ter aktivnosti, povezane s sestanki Nadzornega odbora. Prav tako se iz Sklada financirajo aktivnosti Upravnega odbora za ocenjevanje prispelih vlog v okviru javnih razpisov za posamezne projekte v letih 2007 in 2008, sestanki z UFM in/ali donatorji (približno 15 obiskov UFM-ja in/ali donatorjev na leto), aktivnosti, povezane z revizijami in kontrolami na kraju samem, ter zaposlitve na NKT (GODEA, 2010, str. 21).

V tem poglavju sem se podrobneje posvetila ostalim oblikam pomoči, ki se izvajajo v Sloveniji. V nadaljevanju pa sledijo poglavja, ki prikazujejo izvajanje posameznih projektov od samega procesa prijave in izbire projektov do končne kontrole.

4.3 Proces izbire projektov

Uspeh obeh finančnih mehanizmov izvira iz projektov, ki jih financirata. Zato je izbira projektov izrednega pomena. Proces izbire projektov se začne z javnim razpisom. Prosilec prošnjo za pridobitev nepovratnih sredstev ponujenih v okviru javnega razpisa odda nacionalni kontaktni točki. NKT prošnji doda obrazloženo mnenje o projektu in nato prošnjo posreduje Uradu za finančni mehanizem. Naslednji korak je ocenjevanje prispelih prošenj. UFM organizira presojo projektov in se posvetuje z Evropsko Komisijo. Nato UFM odda utemeljena priporočila v odločanje Odboru za finančni mehanizem in/ali norveškemu ministrstvu za zunanje zadeve. Tretja faza je sklep. OFM in/ali norveško ministrstvo za zunanje zadeve projekt bodisi zavrne (pripravi utemeljeno zavrnitev) bodisi odobri. Če je projekt odobren, se državi upravičenki pošlje pismo o ponudbi sredstev, nato pa se podpiše dogovor o sredstvih. Celoten proces izbire projektov je prikazan na naslednji sliki.

Slika 4: Proces izbire projektov

PROŠNJA	OCENJEVANJE	SKLEP
<p>Prosilec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odda prošnjo NKT <p>NKT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doda obrazloženo mnenje • prošnjo posreduje UFM 	<p>UFM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizira presojo projektov • se posvetuje s Komisijo • odda utemeljena priporočila OFM in/ali norv. ministrstvu za zun. zadeve 	<p>OFM/norv. ministrstvo za zunanje zadeve:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt odobri (pismo o ponudbi sredstev – podpis dogovora o sredstvih) ali • projekt zavrne (utemeljena zavrnitev)

Vir: SVLR, Posamezni projekti, b. l. a, str. 3.

Prvo dejanje pri izbiri projektov je torej **javni razpis**. O vsakem javnem razpisu morajo biti obveščeni UFM in Efta države. Vsak razpis mora ustrezati minimalnim zahtevam. Prva med njimi je, da mora biti razpis širše objavljen, da doseže vse potencialne prijavitelje. V splošnem to pomeni, da mora biti objavljen v nacionalnih medijih, na nacionalni spletni strani in na spletni strani www.eeagrants.org. Razpis mora vsebovati jasen in razumen rok za prijavo, ki ne sme biti krajši od 2 mesecev od objave razpisa. Naveden mora biti tudi naslov za prijave ter število in format prijavnice. Prijavitelji so tako morali oddati tiskano in identično elektronsko prijavo. Ena izmed pomembnejših zahtev pri pripravi javnega

razpisa je ta, da mora biti jasno poudarjeno, kdo je upravičen do prijave. Jasno pa morajo biti podane tudi operacije, ki so upravičene do pomoči (podana morajo biti prednostna področja).

Med minimalne zahteve pri pripravi javnih razpisov spada tudi ta, da se navede spletna povezava do prijavnice, navodil in primerov indikatorjev za finančna mehanizma. Določiti je potrebno tudi celoten razpoložljiv znesek. S tem se preprečijo kasnejše težave pri samem odločevalnem procesu in pritožbe potencialnih promotorjev ter drugih udeleženih strank. Hkrati morajo biti jasne zahteve za sofinanciranje. Javni razpis mora vsebovati tudi reference do nadaljnjih informacij, kontaktne podatke in v primeru različnih denarnih enot tudi fiksen menjalni tečaj (FMO, b. l. c).

Po objavi javnega razpisa sledi oddaja prijav potencialnih izvajalcev projektov. **Prošnja** za nepovratna sredstva ima formalno obliko prijavnice, navodila za izpolnjevanje pa so podrobno opisana v Navodilih prijaviteljem za izpolnitev prijavnice (SVLR, b. l. d.). Prijavnice se predložijo le kot prijava na odprt razpis, kajti UFM sprejme samo prijavnice, ki mu jih pošlje NKT. Prijavnica se izpolni in posreduje v tiskani in elektronski obliki, slovenski prijavitelji pa so morali obe različici oddati tako v slovenskem kot tudi v angleškem jeziku. Prijavnica je sestavljena iz dveh delov. Prvi del izpolni prijavitelj, drugega pa NKT.

Prijavitelj mora najprej pripraviti povzetek projekta, sledijo podatki o prijavitelju. V tej točki mora poleg imena, kontaktnih podatkov in kratkega opisa pojasniti, kako je izvedel za možnost pridobitve nepovratnih sredstev. Prijavnico mora v celoti izpolniti, kar pomeni, da tudi pri vrsti prijavnice izbere možnost popolna prijava. Naslednja točka je oblika pomoči; v tem primeru izbere posamezne projekte. Zelo pomembna je četrta točka prijavnice, kjer je potrebno projekt opisati. Prijavitelj mora podati naslov ter osnovne informacije in utemeljitev projekta. To pomeni, da mora določiti poreklo in namen projekta ter razlog za predložitev. Določiti mora tudi aktivnosti in časovni okvir za izvedbo. Definirati mora, kaj se predlaga ter kdaj in kako se bo to zgodilo. Pri tem lahko predstavi največ sedem aktivnosti, navesti pa mora tudi, na katero prednostno področje se dejavnosti navezujejo (lahko tudi več).

Četrta točka prijavnice je precej obsežna, saj mora prijavitelj prikazati tudi cilje in indikatorje. Opredeliti mora tri stopnje ciljev. Prvi je splošni cilj, ki ima dolgoročni učinek. Drugi je namen projekta, ki ima neposredne in takojšnje učinke, tretji pa so rezultati projekta, kar zajema proizvedeno blago in/ali storitve. Pri vsakem cilju mora določiti kvantificirane indikatorje (vsebinsko, časovno in merljivo) in izhodišča (stanje pred začetkom izvajanja projekta). Obvezna priloga k prijavnici je logični okvir, kjer so cilji in indikatorji medsebojno povezani s predpostavkami. K opisu projekta sodi tudi predstavitev menedžmenta. Prijavitelj tako predstavi morebitne partnerje in dogovore, ki jih ima z njimi. Pri tem mora obstajati vodilni partner, ki nastopa kot prijavitelj in odgovarja za

delovanje. Prikazati mora tudi menedžersko strukturo med izvajanjem projekta, vključno s finančnim poslovanjem. Sledi opredelitev tehničnih oziroma tehnoloških vidikov. Četrta točka se zaključuje z navedbo drugih prijav tega projekta za nepovratna sredstva.

V peti točki prijavitelj opredeli proračun in finančne vire projekta. Najprej mora podati zaproseno višino nepovratnih sredstev in skupne stroške projekta. Določijo se celotni, upravičeni in neupravičeni stroški, prav tako mora podati prvo koledarsko leto izvajanja projekta in povedati, če bo projekt ustvarjal prihodek. Nato izpolni podatke o proračunu projekta, ki naj bi odražal finančno sposobnost. V okviru finančnih virov pa predstavi razčlenitev financiranja projekta. Sledijo še finančne in ekonomske analize (te so lahko del študije izvedljivosti) ter definiranje dodatnih ugodnosti projekta zaradi odobritve nepovratnih sredstev.

V okviru predstavitve proračuna in finančnih virov mora prijavitelj opisati, utemeljiti in evidentirati tudi sofinanciranje. Pri tem mora ločiti vire sofinanciranja na državni in lokalni ravni, kot tudi druge vire sofinanciranja (iz zasebnih virov), ker to vpliva na višino odobrenih nepovratnih sredstev. Obstajajo namreč 3 stopnje nepovratnih sredstev (FMO, 2007d, str. 2):

- do 60 % celotnih upravičenih stroškov projekta⁷: Ostalih 40 % ali več mora biti sofinancirano s strani prijavitelja, partnerja/ev, zunanjih virov (domačih ali tujih) ali s kombinacijo naštetih.
- do 85 % celotnih upravičenih stroškov projekta: V primeru, da je vsaj 15 % sofinanciranja zagotovljenega iz proračunskih sredstev centralne, regionalne ali lokalne oblasti. Vključena so ministrstva, občine in regionalne oblasti, kot tudi policija, sodstvo, vladne agencije, univerze, šole, knjižnice, muzeji, raziskovalne institucije in bolnišnice, v kolikor se primarno financirajo iz javnih sredstev.
- do 90 % (v splošnem) celotnih upravičenih stroškov projekta: Kadar projekt podpira dejavnosti nevladnih organizacij, lahko oba finančna mehanizma (v kombinaciji) zagotovita do 90 % upravičenih stroškov projekta (eden največ 60 %).

Naštetna pravila za določitev stopnje nepovratnih sredstev veljajo za posamezne projekte. Pri ostalih oblikah pomoči obstaja več izjem.

Sledijo pravna vprašanja, povezana s projektom. Najprej mora prijavitelj podati izjavo o ukrepih za zagotovitev skladnosti z zakonodajo EU. Ta izjava se mora nanašati najmanj na naslednja področja evropske zakonodaje: konkurence za pridobitev državne pomoči, pravil javnega naročanja in področje okolja. Če projekt prispeva k izvajanju določene zakonodaje EU, se navede dotična direktiva oziroma uredba. Prijavitelj mora pojasniti, ali sta uspešna izvedba in dokončanje projekta odvisna od pozitivnega oziroma negativnega izida kakršnihkoli pravnih izpodbijanj. Navesti mora vse potrebna dovoljenja in potrdila za izvajanje in dokončanje projekta.

⁷ V splošnem stroške izvajanja projekta, ki so potrebni in neposredno povezani z izvajanjem projekta ter so nastali v obdobju upravičenosti, štejemo za upravičene stroške.

V sedmi točki mora prijavitelj predstaviti načrt informiranja in obveščanja javnosti, v osmi opredeliti tveganja in reševanje tveganj. V ta namen se lahko pripravi tudi analiza tveganj. Sledi točka o ostalih vprašanjih, kjer mora prijavitelj opisati, kako projekt vpliva na trajnostni razvoj (tako na okoljska, gospodarska kot tudi socialna vprašanja), enakopravnost spolov, kakšen pomen ima za projekt dobro upravljanje in kako projekt prispeva k dvostranskim odnosom med državo upravičenko in državami Efte. Sledijo še priložena dokazila in podpis uradno pooblaščenih oseb.

Drugi del prijavnice izpolni nacionalna kontaktna točka. Ta najprej opredeli državo upravičenko in vrsto prijavitelja. Tretja točka je obdelava prijave s strani NKT, kjer pojasni, ali je bila prijava predložena na javni razpis in kdaj so jo prejeli, dodelijo ji tudi zaporedno številko. Sledi preverjanje upravičenosti prijavitelja, preverijo tudi pooblastilo prijavitelja dani osebi za podpisovanje. NKT izpolni podatke o datumu podanega obrazloženega mnenja, datumu pošiljanja prijavnice na UFM in pojasni morebitne izredne zamude.

Najpomembnejša točka, ki jo izpolni NKT, je obrazloženo mnenje. V njem NKT preveri skladnost projekta z zakonodajo EU, pojasni, zakaj naj bodo projektu odobrena nepovratna sredstva, in poda izjavo o kakovosti nameravanega projekta. Poda tudi izjavo o načinu povezovanja izbranega projekta s splošnimi strategijami Slovenije in kako bo prispeval k splošnemu cilju obeh finančnih mehanizmov. NKT poda tudi mnenje o tem, ali projekt uživa podporo pristojnih organov, hkrati pa mora predstaviti namen projekta v regionalni in nacionalni luči. Če projekt vsebuje čezmejno komponento, je odvisen ali povezan s projekti iz drugih držav, mora NKT dodati opis načina zavarovanja in koordinacije teh povezav.

V peti točki o virih nepovratnih sredstev NKT določi, iz katerega finančnega mehanizma bodo izhajala sredstva za dotičen projekt. V zadnji točki prijavnice pa NKT določi prednostno področje, ki ga projekt pokriva. Tako se določi zgolj eno glavno prednostno področje, če pa projekt pokriva več področij, se obseg porazdeli po področjih v odstotkih (SVLR, b. 1. d, str. 4–18). Ko nacionalna kontaktna točka izpolni svoj del prijavnice, jo posreduje Uradu za finančni mehanizem. Število prijav in zaproseni zneski nepovratnih sredstev, ki jih prejme NKT, so lahko precej večji od dejanskih zmožnosti. To dokazuje tudi slovenski primer.

V Sloveniji so bili določeni štirje roki za oddajo prijav za posamezne projekte. Rok za oddajo prijav za dodelitev sredstev iz obdobja 2004–2005 se je iztekel 30. 9. 2005, za leto 2006 5. 5. 2006, za dodelitev sredstev leta 2007 je bil rok za oddajo 11. 5. 2007, za leto 2008 pa 9. 5. 2008. V naslednji tabeli so po posameznih letih prikazani skupni zaproseni zneski in število prijavljenih projektov po posameznih prednostnih področjih.

Tabela 10: Prispеле prijave za posamezne projekte po prednostnih področjih

Leto objave	Število prejetih vlog	Skupen znesek prispelih vlog (v mio EUR)	Prednostno področje							
			1	2	3	4	5	6	7	8
2005	41	47,70	16	5	14	2	4	0	0	0
2006	101	66,25	33	7	36	19	6	0	0	0
2007	110	60,89	28	13	40	15	11	1	1	1
2008	63	32,19	11	12	22	10	4	2	2	0
Skupaj	315	207,03	88	37	112	46	25	3	3	1
Delež (v %)	100		27,9	11,7	35,6	14,6	7,9	1	1	0,3

Legenda:

- 1 - Varstvo okolja, vključno s človekovim okoljem, med drugim z zmanjševanjem onesnaževanja in spodbujanjem rabe obnovljivih virov energije
- 2 - Spodbujanje trajnostnega razvoja
- 3 - Ohranjanje evropske kulturne dediščine
- 4 - Razvoj človeških virov, med drugim s spodbujanjem izobraževanja in usposabljanja, krepitevijo zmogljivosti upravnih ali javnih služb lokalne uprave ali njenih ustanov ter demokratičnih procesov, ki to podpirajo
- 5 - Zdravstvo in otroško varstvo
- 6 - Akademske raziskave
- 7 - Regionalna politika in čezmejne dejavnosti
- 8 - Izvajanje schengenskega pravnega reda in pravosodja

Vir: GODEA, Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia, 2010, str. 13.

Ko NKT posreduje prijavo na Urad za finančni mehanizem, se začne **ocenjevanje**. Ob prispetju prijavnice na UFM direktor določi odgovorno osebo za to prijavo, ki je običajno uradnik, zadolžen za ustrezno državo. Odgovorna oseba najkasneje v 5 dneh po prispetju papirne različice prijavnice preveri administrativno ustreznost in upravičenost prijave.

V okviru administrativne ustreznosti se preverja, ali je prijavnica pravilno izpolnjena, ali je popolna in ima vse ustrezne priloge in ali so bile upoštewane zahteve javnega razpisa. Če je ugotovljeno, da je neizpolnjevanje zahtev administrativne ustreznosti mogoče odpraviti, ima NKT 5 dni časa za odpravo pomanjkljivosti. Namen preverjanja upravičenosti prijave pa je ugotoviti, ali je projekt v skladu z namenom finančnih mehanizmov in ali so predlagani stroški v mejah upravičenosti. Če je predlog projekta neupravičen ali če niso bile odpravljene administrativne pomanjkljivosti, se NKT pošlje standardno pismo o zavrnitvi z navedenim razlogom za zavrnitev.

Odgovorna oseba za prijavo ustanovi ocenjevalno komisijo, ki ima najmanj tri člane (poleg odgovorne osebe še pravnik UFM in osebo, pristojno za glavno prednostno področje, na katerega se prijava nanaša). Po preverbi administrativne ustreznosti in upravičenosti prijave se ocenjevalna skupina dogovori z direktorjem UFM o nadaljevanju postopka in ali naj se izpelje podrobna ocena prijave ali ne.

Podrobno oceno običajno izvede neodvisen organ, ki ga imenuje in pogodbeno veže UFM. Celotna priprava ocene traja od 5 do 15 dni. Običajno se izpelje v štirih tednih po podpisu sporazuma o oceni med zunanjim ocenjevalcem in UFM. Namen zunanjega ocenjevanja je preveriti in oceniti ključne podatke, navedene v prijavi (zlasti primernost prijavitelja), pomen projekta v celostnem okviru ter izbiro in učinkovitost metodologije, pristopa in tehnične rešitve. Preveri in oceni se tudi oceno tveganja, ekonomske in finančne vidike ter izvedljivost projekta in medsektorska vprašanja. Kopijo poročila o oceni dobi tudi NKT, ki ima 10 delovnih dni časa za predložitev pripomb.

Ocenjevalna skupina pa mora Evropski Komisiji poslati prijavo, da preverijo njeno združljivost s cilji Skupnosti. Po zaključeni pripravi podrobne ocene in po izteku roka za pripombe NKT se ocenjevalna skupina zopet sestane in odloča o potrebnosti dodatnih podatkov. Te lahko zahteva od NKT ali drugih primernih virov. Na koncu odgovorna oseba na podlagi prvega preverjanja prijave, podrobne ocene, pripomb Komisije in katere koli druge pomembne informacije pripravi priporočilo za Odbor za finančni mehanizem oz. norveško ministrstvo za zunanje zadeve glede odobritve ali zavrnitve prijave (SVLR, b. l. e, str. 5–7).

Zadnja faza v procesu izbiranja projektov je torej **sklep** OFM oziroma norveškega ministrstva za zunanje zadeve. OFM skuša podati utemeljeno odločitev v dveh mesecih od datuma prejema dokumentacije, ki je po mnenju UFM popolna. Odbor oceni projekt, njegov namen pa je ugotoviti, ali bi lahko prispeval k zmanjšanju gospodarskih in socialnih razlik v EGP. Pri tem ocenjevanju ne upošteva prednosti, ki so določene v Protokolu 38a. OFM upošteva predvsem vpliv projekta, njegovo stroškovno učinkovitost, vzdržnost in dolgoročne koristi za državo upravičenko.

Odbor ob zavrnitvi projekta pošlje državi upravičenki utemeljeno zavrnitev, lahko ji tudi dovoli enkratno ponovno predložitev revidiranega projekta. V primeru, da OFM projekt potrdi, državi upravičenki pošlje pisno ponudbo za dodelitev nepovratnih sredstev, v kateri je določen skrajni rok za sprejem ponudbe. Pogoj za ponudbo je, da država upravičenka sprejme pogoje sporazuma o dodelitvi sredstev. Ta sporazum med Odborom in državo upravičenko se sklene za vsak posamezni projekt (ali posebno obliko nepovratne pomoči). Z njim se določijo pogoji dodelitve nepovratne pomoči ter naloge in odgovornosti obeh pogodbenic (SVLR, b. l. b, str. 10–11). Identičen postopek izvede tudi norveško zunanje ministrstvo v primeru Norveškega finančnega mehanizma (SVLR, b. l. c, str. 11).

Kot priloga k sporazumu o dodelitvi nepovratnih sredstev se doda »načrt izvajanja projekta« (angl. *Project implementation plan*, v nadaljevanju PIP). To je predstavitev načrta projekta v standardni obliki. PIP služi kot izhodišče za spremljanje uspešnosti projekta, kar zajema njegov obseg, časovni okvir in proračun. UFM pripravi predlogo, ki jo preko NKT pošlje prijavitelju, kateri jo nato izpolni (FMO, 2008, str. 4).

V Sloveniji je bilo med vsemi prijavljenimi projekti izbranih 22, ki jim je bilo dodeljenih 14.206.166 EUR nepovratnih sredstev. Izbrani projekti so predstavljeni v naslednji tabeli. Poleg naslova projekta in njegovega izvajalca so podana tudi dodeljena sredstva obeh finančnih mehanizmov.

Tabela 11: Izbrani posamezni projekti v Sloveniji (2004–2009)

Naslov projekta	Izvajalec projekta	Norveški finančni mehanizem (v EUR)	Finančni mehanizem EGP (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Sejem bil je živ	BSC Kranj	1.211.242		1.211.242
Sanacija sevanja radona v vrtcu v Arkovi ulici v Idriji	Občina Idrija	1.343.327		1.343.327
Vzpostavljanje omrežja postaj GPS in evropskega koordinatnega sistema v Sloveniji	Geodetska uprava Republike Slovenije	799.091		799.091
YH Situla – Muzej kot življenjski prostor	Zavod Situla, Novo mesto		465.434	465.434
Muzej Lipica	Kobilarna Lipica	47.599	645.251	692.850
Digitalna knjižnica Slovenije – dLib.si	Narodna in univerzitetna knjižnica		863.748	863.748
Energetsko varčen vrtec	Občina Gornja Radgona	672.466		672.466
Izgradnja gledališča in rezidenčnega centra Mini Teater v Ljubljani	Mini teater	300.273	300.273	600.546
Gradnja, rekonstrukcija in adaptacija objektov Centra za zdravljenje boleznih otrok	Ministrstvo za zdravje	592.840		592.840
Obnova Kina Šiška v Center za sodobno umetnost	Mestna občina Ljubljana	310.506		310.506
Sanacija obokov pod cerkvijo sv. Jurija v Piranu	Občina Piran		534.461	534.461
Trajnostna oskrba s pitno vodo na Komenskem Krasu	Občina Komen		396.427	396.427
Kulturno oživljanje mestnega jedra	Mestna občina Koper	499.911		499.911
Prenova Škrateljrove domačije v muzej slovenskih filmskih igralcev v Divači	Občina Divača	1.234.845		1.234.845

»se nadaljuje«

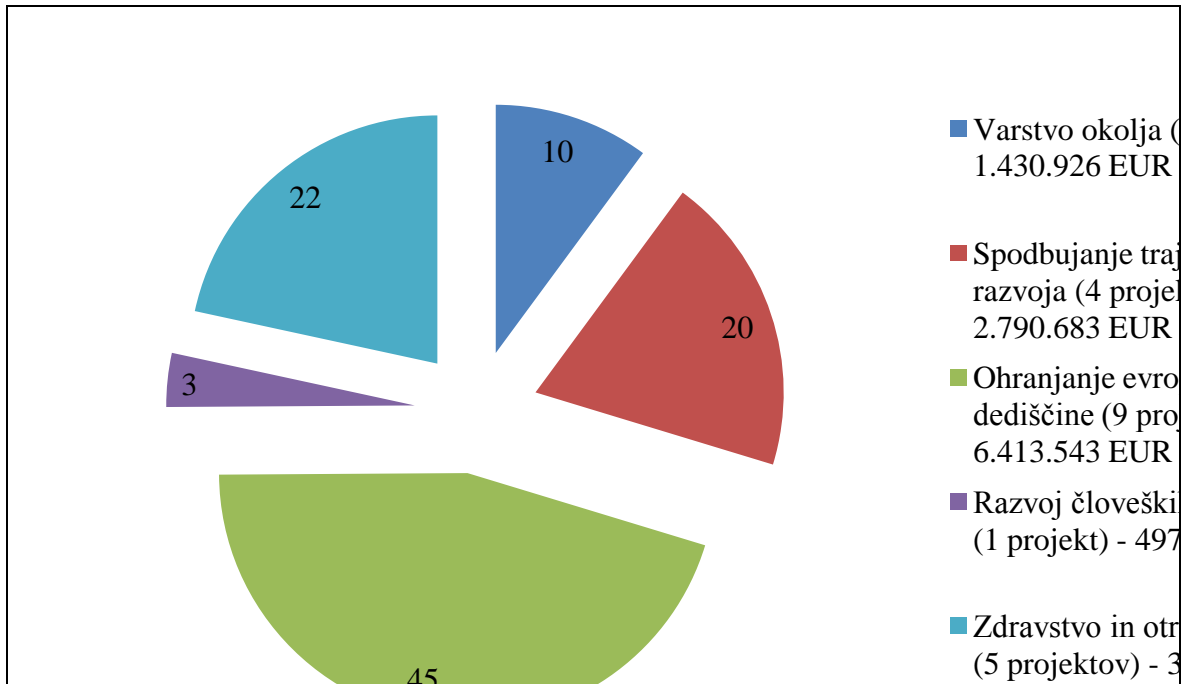
»nadaljevanje«

Naslov projekta	Izvajalec projekta	Norveški finančni mehanizem (v EUR)	Finančni mehanizem EGP (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Psihoterapija s konji na Rakitni	Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna	381.832		381.832
Varstvo okolja – naloga vseh in vsakega	Zavod Moja Soseska	224.415	224.415	448.830
Hiša – Sadeži družbe	Slovenska filantropija	248.682	248.682	497.364
Center za podporo slepim in slabovidnim	Zavod za slepo in slabovidno mladino (ZSSML)	475.230		475.230
Spremeni črno na zeleno	Občina Moravske Toplice	309.630		309.630
Vzpostavitev zavoda »Svetovalni center za motnje avtističnega spektra«	Center društvo za pomoč osebam z motnjami avtizma/Center društvo za avtizem		280.421	280.421
Stara & nova RINKA – Večnamensko središče za trajnostni razvoj Solčavskega	Občina Solčava	674.319		674.319
Naravoslovni izobraževalni center za trajnostni razvoj	Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko	920.846		920.846
Skupaj		10.247.054	3.959.112	14.206.166

Vir: GODEA, Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia, 2010, Annex 3.; SVLR, Tabela izbranih posameznih projektov po prednostnih področjih, b. l. f.

Na naslednji sliki pa je prikazana razporeditev sredstev po prednostnih področjih. Predstavljeno je število projektov, ki so delovali na posameznem prednostnem področju in njihov skupni odobreni znesek. Največ projektov je bilo namenjenih ohranjanju evropske kulturne dediščine (9 projektov), temu prednostnemu področju pa je bilo tako namenjenih tudi največ sredstev, kar 6,4 mio EUR. To predstavlja 45 % vseh sredstev, ki so bili posameznim projektom odobreni v Sloveniji.

Slika 5: Razdelitev dodeljenih sredstev po posameznih prednostnih področjih (v %)

Vir: SVLR, Tabela izbranih posameznih projektov po prednostnih področjih, b. l. f.

Sam postopek izbire projektov je lahko zelo dolgotrajen. Po raziskavi, objavljeni leta 2008 (Norwegian Agency for Development Cooperation, 2008, str. 36–38), je od prejema prijave na UFM do podpisa sporazuma o nepovratnih sredstvih v prvem kvartalu leta 2005 minilo 446 dni. Sčasoma se je to obdobje skrajšalo, in tako je v četrtem kvartalu leta 2007 trajalo le še 191 dni. Če temu prištejemo še pregled na ravni države (v povprečju trajal med 6 in 9 mesecev), ni nič neobičajnega, če je izvajalec projekta na odločitev čakal več kot eno leto. Pri tem nastanejo oportunitetni stroški dolge izbire in ocene projektov. Mednje uvrščamo:

- zakasnel vpliv ukrepov projekta,
- če finančni stroški niso poravnani, bodo rezultati projekta nižji od pričakovanih,
- povečano tveganje umaknjenih projektov,
- javno sofinanciranje je lahko onemogočeno, ko zamude presegajo proračunsko leto, saj je tovrstno financiranje predvideno v letnem vladnem proračunu (pogosto na lokalni ravni),
- gradbena in okoljska dovoljenja so časovno omejena, ponovno zaprošanje pa je drago in dolgotrajno.

Seveda pa nastanejo tudi finančni oportunitetni stroški. Finančni stroški v državah s fiksnim deviznim tečajem izhajajo iz visoke inflacije, medtem ko v državah z gibljivim deviznim tečajem izvirajo iz apreciacije valute. V obeh primerih je bila še posebej visoka inflacija v gradbenem sektorju. Ti stroški dodajo od 10 do 30 % k letnim stroškom projekta. Oportunitetni strošek povprečnega časa za pregled in odobritev je približno leto dni, kar lahko skupaj zneso več sto milijonov evrov.

4.4 Poročanje in spremljanje

Sistem poročanja in spremljanja nacionalni kontaktni točki omogoča spremljanje napredka projekta ter osnovo za poročanje UFM na ravni projekta in na ravni države, plačilnemu organu zagotavlja osnovo za zahtevek za izplačilo za UFM ter olajša delo nacionalnim organom nadzora. Poročanje se deli na poročanje na ravni projekta in na poročanje na ravni države (FMO, 2008, str. 3). **Na ravni projekta** poročanje temelji na vmesnih poročilih o projektu (angl. *Project interim report*, v nadaljevanju PIR), ki jih izvajalci projektov pripravijo večkrat na leto. Vsako vmesno poročilo zajema več obrazcev in priloženo dokumentacijo.

Izpostavila bi zahtevek za plačilo (vzorec zahtevka se nahaja med prilogami). Na zahtevku za plačilo je zapisan zahtevan znesek, hkrati pa so naštete vse priloge. Ena izmed njih je tudi tabela računov, kjer je potrebno za vsak račun določiti vrsto stroška (npr. plača, avtorski honorar, potni stroški, električna, nakup zemljišča, gradbena dela ...), kategorijo stroška, vrsto spremljajočega dokumenta (vključno z referenčno številko), datum izdaje in plačila, ime izdajatelja, način plačila, bruto in neto znesek itd. Vsaki kopiji računa mora biti priloženo dokazilo o plačilu ter dokazilo o dobavljenem blagu oziroma o opravljeni storitvi (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve⁸, 2010a, str. 8, 12–16).

Osrednji dokument vmesnih poročil je obrazec za vmesno poročilo projekta. UFM za vsak projekt pripravi PIR, ki je obrazec v formatu Excel, nato pa ga v izpolnjevanje pošlje izvajalcu projekta. Izpolnjen PIR služi kot osnova plačilnemu organu za zahtevek za izplačilo za UFM, hkrati pa omogoča spremljanje izvajanja projekta. Iz njega so razvidni tako rezultati, časovni raspored in dejanski stroški projekta. Za vsak projekt obstaja le en PIR, ne glede na to, ali se projekt financira iz obeh finančnih mehanizmov ali zgolj iz enega. Vsak PIR se primerja s PIP. Enkrat letno PIR (običajno tisti, ki zajema mesec december) vsebuje tudi razširitev, ki jo mora izpolniti izvajalec projekta in ki predstavlja letno poročilo o napredku (FMO, 2008, str. 4–5).

Izvajalec projekta vrne izpolnjen PIR nacionalni kontaktni točki, ki potrdi napredek projekta in indikatorje ter potrjen obrazec posreduje plačilnemu organu. Plačilni organ (v Sloveniji je to Ministrstvo za finance) potrdi zahtevek za plačilo in poda izjavo o sofinanciranju. Nato zahtevek za plačilo odda UFM, pri čemer priloži posamezna vmesna poročila o projektih (FMO, 2007c, str. 5). Izplačila se izvršijo na določen račun države upravičenke, država upravičenka pa jih nato nakaže izvajalcem projektov.

Na ravni države upravičenke je za poročanje in spremljanje odgovorna nacionalna kontaktna točka. Tako se običajno enkrat na leto organizirajo letna srečanja med Odborom

⁸ Namesto imena Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve bom v nadaljevanju uporabljala tudi kratico SVREZ.

za finančni mehanizem in državo upravičenko ter med Norveško in državo upravičenko. To sta sicer ločena sestanka, ki pa potekata istočasno. Letna srečanja so namenjena pregledu izvajanja mehanizmov in določanju potrebnih ukrepov za naslednje obdobje. Na srečanju sodelujejo predstavniki držav donatork (vključno z UFM), predstavniki NKT in plačilnega organa. Vključeni so lahko tudi predstavniki drugih institucij, ki so tesno povezane z izvajanjem mehanizmov (npr. predstavniki vmesnih organov), srečanja pa lahko opazujejo tudi predstavniki Evropske Komisije. Srečanja potekajo v državi upravičenki, kjer nato skupaj obišejo še projekt, sklad ali podprojekt, ki se financira iz enega ali obeh finančnih mehanizmov.

Poleg rednih letnih srečanj mora NKT pripraviti tudi letna poročila. Za vsak finančni mehanizem pripravijo ločeno letno poročilo, vendar so lahko določeni deli poročila enaki. Vsako letno poročilo je sestavljeno iz povzetka, pregleda stanja izvajanja, povzetka problemov ter priporočil in prilog. Letna poročila morajo biti objavljena na spletni strani države upravičenke in Urada za finančni mehanizem (FMO, 2008, str. 6–9).

Obstaja pa tudi zunanji nadzor s strani UFM. Ta spremlja projekte na podlagi načrta spremljanja, da bi zagotovil izpolnitev sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev. Za to nalogo običajno uporabi nadzornega posrednika. Kopije poročil nadzornega posrednika se pošljejo tudi državi upravičenki (SVLR, b. l. b, str. 11).

V poglavju o poročanju in spremljanju velja omeniti še informiranje in obveščanje javnosti. Njun namen je večja preglednost in ozaveščenost javnosti. Ukrepi so dvodelni. Prva raven so splošni ukrepi obveščanja javnosti, ki jih izvaja NKT in s katerimi zagotovi, da informacije o finančnih mehanizmih pridejo do potencialnih upravičencev in širše javnosti. NKT mora tako oblikovati uradno spletno stran, med ukrepe pa sodi tudi priprava tiskanih gradiv, objav v medijih, informativnih sestankov in oglasov v medijih za objavo javnih razpisov.

Druga raven pa so projektni ukrepi obveščanja javnosti, ki jih izvajajo promotorji ali posredniki pri projektih. Ti morajo načrt informiranja in obveščanja javnosti vključiti že v prošnjo za nepovratno pomoč. Med ukrepe, ki jih lahko izvedejo, uvrščamo pripravo velikih panojev in spominskih plošč, plakatov, informativnega gradiva, informativnih dogodkov in drugih dodatnih ukrepov. Prav tako morajo o otvoritvah vseh projektov in drugih dogodkih obvestiti UFM, da se omogoči morebitna udeležba. Pri vseh sprejetih ukrepih se mora jasno navesti pomoč ustreznega finančnega mehanizma. Tako se v primeru, da se projekt financira iz obeh mehanizmov, navede: »Podprto s subvencijo Islandije, Lihtenštajna in Norveške preko finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma« (FMO, b. l. b, str. 3–6).

4.5 Revizija in finančni nadzor

Pri reviziji in finančnem nadzoru prihaja do razlik med finančnima mehanizmoma, saj naloge opravljajo različne institucije. Osnovna pravila pa so enaka za oba mehanizma. Država upravičenka mora zagotoviti revizijsko sled za vse posle, ki jih sofinancira finančni mehanizem. Revizijska sled omogoča usklajevanje zbirnih zneskov, ki jih potrdi UFM, s posameznimi evidencami o izdatkih ter izvornimi spremljevalnimi listinami. Te se hranijo na različnih upravnih stopnjah in po končnih upravičencih (vključno z organi in podjetji, ki opravljajo dejavnost, kadar slednja niso končni prejemniki denarnih sredstev). Revizijska sled dodatno omogoča preverjanje dodeljevanja in nakazil razpoložljivih denarnih sredstev finančnega mehanizma EGP in nacionalnih skladov. Pri tem morajo biti vse ustrezne listine na voljo za vpogled 10 let po zaključku projekta (SVLR, b. l. b, str. 12). Enako velja tudi za Norveški finančni mehanizem (SVLR, b. l. c, str. 13).

Za izvajanje finančnega nadzora in revizije potrjenih projektov je odgovorna država upravičenka. Najvišja revizijska ustanova v državi upravičenki⁹ pri tem sodeluje in ima pravico do revidiranja projektov. Za javni notranji finančni nadzor vseh sredstev EU, vključno s sredstvi finančnega mehanizma, je zadolžena Služba za nadzor proračuna. Služba je neodvisni urad v okviru Ministrstva za finance in nima odgovornosti za področji izvajanja in vodenja projektov (Memorandum o soglasju za izvajanje norveškega finančnega mehanizma 2004–2009, 2005, Priloga A).

Vsako leto se UFM predložita revizijski načrt in povzetek revizijskih poročil. Država upravičenka poskrbi za preiskavo vseh domnevnih in dejanskih primerov goljufij in nepravilnosti. O njih obvesti tudi UFM. V okviru norveškega finančnega mehanizma je NKT za upravljanje sredstev in vse zadeve v zvezi s finančnim nadzorom odgovorna UFM, norveškemu ministrstvu za zunanje zadeve in norveškemu uradu za revizijo. Norveški urad za revizijo nastopa kot pristojni organ za revidiranje v imenu Norveške. Ta lahko revidira vse projekte norveškega finančnega mehanizma in njegovo vodenje. Revizijske in inšpekcijske preglede lahko organizira tudi norveško ministrstvo za zunanje zadeve (SVLR, b. l. c, str. 13–14).

V primeru finančnega mehanizma EGP pa v imenu držav Efte nastopa kot revizijski organ Revizijski odbor Efte. Opravlja enake naloge kot Norveški urad za revizijo. Podobno kot norveško ministrstvo za zunanje zadeve pa lahko revizijske in inšpekcijske preglede organizira tudi Odbor za finančni mehanizem (SVLR, b. l. b, str. 13).

4.6 Zaključevanje projektov

Sklepna faza vsakega projekta je njegovo zaključevanje. Pri tem je zelo pomemben zadnji datum upravičenosti izdatkov. Ta je 24 mesecev po načrtovanem datumu zaključka

⁹ V Sloveniji je to Računsko sodišče Republike Slovenije.

projekta, vendar ne kasneje kot 30. aprila 2011. Končno poročilo mora biti posredovano na UFM najkasneje 6 mesecev po zaključenem roku za upravičenost izdatkov. Izvajalci lahko zaprosijo UFM za podaljšanje roka za upravičenost izdatkov (SVREZ, 2010b).

Izvajalec projekta mora pripraviti končno poročilo o projektu. Ta predstavlja osnovo za ocenjevanje dosežkov projekta: splošnega cilja, namena in rezultatov. UFM po odobritvi zadnjega vmesnega poročila o projektu (PIR) za vsak projekt posebej oblikuje predlogo za poročilo o zaključku projekta (angl. *Project completion report*, v nadaljevanju PCR) in jo preko NKT pošlje izvajalcu projekta. PCR je sestavljen iz dveh delov: enega izpolni izvajalec, drugega pa NKT. Izvajalec izpolnjeno tiskano in elektronsko različico PCR posreduje NKT¹⁰, ki potrdi zaključek projekta in izpolni svoj del. Nato ga posreduje plačilnemu organu. Ta potrdi opravljeno gotovinsko sofinanciranje, ki je bilo projektu dodeljeno z zadnjim PIR in Uradu za finančni mehanizem pošlje zahtevek za izplačilo zadržanega zneska nepovratnih sredstev. Ob zaključku projekta izvajalec preko NKT od UFM prejme potrdilo z izjavo o zaključku projekta, ki potrjuje celotni znesek nepovratnih sredstev izplačan izvajalcu projekta (SVLR, 2011).

Odbor za finančni mehanizem lahko na lastno pobudo ali na predlog države upravičenke naroči naknadno vrednotenje nekaterih projektov. Izvede jih neodvisni organ, ki poročilo predloži Odboru. Po dokončanju projekta mora država upravičenka poskrbeti, da bodo projekti operativni še najmanj 10 let, razen če sporazum o dodelitvi sredstev ne določa drugače. Če naknadno vrednotenje kaže na neupoštevanje pravil in postopkov ter sporazuma o dodelitvi, lahko OFM sprejme korektivne ukrepe, vključno z zahtevkom za povračilo denarnih sredstev (SVLR, b. l. b, str. 14). V primeru norveškega finančnega mehanizma ima enako vlogo kot Odbor za finančni mehanizem norveško ministrstvo za zunanje zadeve (SVLR, b. l. c, str. 15).

V okviru obeh finančnih mehanizmov se je po državah upravičenkah skupno izvajalo kar 1198 projektov. Do 30. aprila 2011 je bilo zaključenih 1067 projektov, 34 projektov je bilo prekinjenih, 97 pa je bilo dovoljeno podaljšanje. Seveda pa bodo izplačila nepovratnih sredstev za že nastale stroške potekala še prihodnje mesece (9 out of 10 projects completed, 2011).

¹⁰ Poleg PCR izvajalec NKT posreduje tudi Zahtevek za plačilo za celoten zadržan znesek. Priložiti mora tudi dokazila o izpolnjevanju splošnih in specifičnih pogojev iz Pogodb o izvajanju. Med najpogostejše splošne pogoje in obveznosti po zaključku projekta spadajo: pogoj o zavarovanju, pogoj o lastništvu in uporabi, pogoj o skladu za vzdrževanje projekta (obveznost po zaključku projekta), pogoj o javnih naročilih ter pogoj o državni pomoči (SVLR, 2011).

5 RAZISKAVA O IZVAJANJU POSAMEZNIH PROJEKTOV V OKVIRU FINANČNEGA MEHANIZMA EGP IN NORVEŠKEGA FINANČNEGA MEHANIZMA V SLOVENIJI V OBDOBJU OD LETA 2004 DO LETA 2009

Zadnje poglavje magistrskega dela je raziskava o samem izvajanju posameznih projektov v Sloveniji. Projekti, ki so financirani s sredstvi enega ali obeh finančnih mehanizmov v obdobju 2004–2009, so v zaključni fazi oziroma so že zaključeni. Hkrati pa potekajo priprave na izvajanje finančnih mehanizmov 2009–2014.

5.1 Namen in cilj raziskave

Namen raziskave je preučiti izvajanje obeh finančnih mehanizmov v Sloveniji v obdobju 2004–2009 in prikazati spremembe, ki bodo nastopile v prihodnjem finančnem obdobju. Cilj raziskave pa je določiti prednosti in pomanjkljivosti finančnih mehanizmov in njenega izvajanja v Sloveniji. Poiskati želim vzroke za morebitne težave in možnosti njihove odprave v prihodnje.

V raziskavo sem vključila izvajalce posameznih projektov in predstavnike nacionalne kontaktne točke, saj sem želela dobiti celovite informacije o izvajanju finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma v Sloveniji.

5.2 Metodologija raziskave

V raziskavi sta bili uporabljeni dve metodi: vprašalnik in intervju. V Sloveniji se je 22 posameznih projektov financiralo s sredstvi finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma. V raziskavo sem zaradi majhne populacije zajela vse projekte, zato sem vprašalnik po elektronski pošti poslala vsem izvajalcem projektov. Če je imel projekt več partnerjev, sem vprašalnik poslala zgolj vodilnemu partnerju (prijavitelju projekta). Na vprašalnike so mi odgovorili predstavniki vodilnih partnerjev ali v njihovem imenu njihovi zunanji sodelavci. Prejela sem 17 rešenih vprašalnikov, kar znaša kar 77,3 % vseh.

Vprašalnik je bil sestavljen iz 17 vprašanj, pri čemer so štiri imela tudi podvprašanje oziroma podvprašanja. Od sedemnajstih vprašanj je bilo 15 vprašanj zaprtega tipa z vnaprej podanimi možnimi odgovori. Posamezna vprašanja so imela med odgovori možnost »drugo«, kjer so izvajalci podali svoj individualnem odgovor. Pri zaprtih vprašanjih sem večkrat uporabila šeststopenjsko lestvico odgovorov, kjer so se odgovori stopnjevali od negativnih (1) do pozitivnih (6). Za uporabo sodega števila možnih odgovorov sem se odločila, da bi dobila čim bolj kvalitetne informacije, saj morajo vprašani izbrati bolj pozitiven oziroma negativen odgovor in se ne morejo odločiti za neko nevtralno možnost (na petstopenjski lestvici je to odgovor 3).

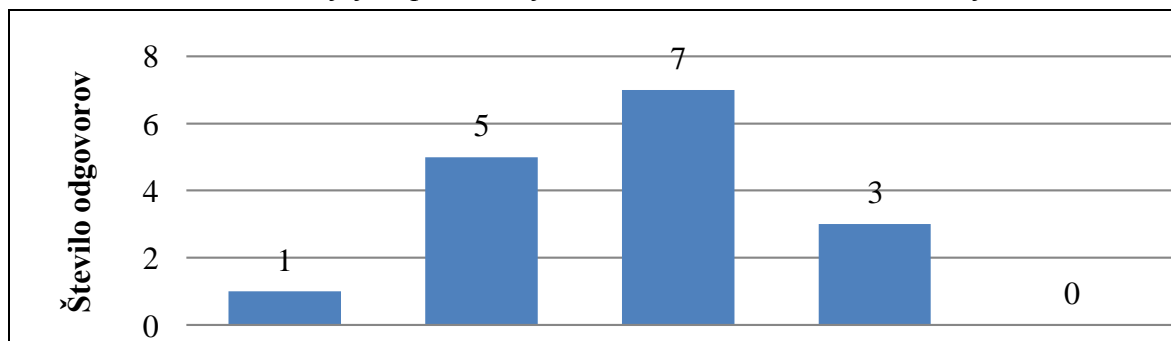
Začetna vprašanja so se nanašala na poznavanje obeh finančnih mehanizmov v širši javnosti, na oceno podanih razpisnih pogojev in izpolnjevanje prijavnice. Nato me je zanimala primerjava s črpanjem sredstev pri strukturnih skladih, koristnost organiziranih delavnic, seznanjenost z izvajanjem in organizacijsko strukturo mehanizmov, pripravljenost njihove organizacije na izvajanje ter težave pri pripravi poročil. Vprašanja so se nanašala tudi na bilateralno sodelovanje, delo NKT, uspešnost njihovega projekta, možnost prijave na prihodnje razpise in splošno zadovoljstvo z izvajanjem. Vmes sta bili še dve vprašanji odprtega tipa o pomanjkljivosti obeh mehanizmov in prednostih v primerjavi s kohezijsko politiko.

Zadnji del raziskave o izvajanju finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma v Sloveniji v obdobju 2004–2009 predstavlja intervju s predstavnicama nacionalne kontaktne točke za oba finančna mehanizma v Sloveniji. Večina intervjuja je bila opravljena z go. Mojco Pokorn, del odgovorov pa je prispevala tudi ga. Hermina Golob. Gospa Golob je skrbnica individualnih projektov in Sklada za tehnično pomoč, gospa Pokorn pa je skrbnica individualnih projektov in Štipendijskega sklada. Intervju sem opravila 14. julija 2011 na sedežu Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Intervju je bil le delno strukturiran. Rdeča nit so bili rezultati analize vprašalnikov na katere so odgovarjali izvajalci posameznih projektov, v zadnjem delu intervjuja pa sem pridobila informacije o prihajajočih finančnih mehanizmih. Analizi vprašalnika in intervjuja sta podani v naslednjih poglavjih.

5.3 Analiza vprašalnika

Na začetku so anketiranci ocenili poznavanje obeh mehanizmov s strani širše javnosti. Povprečna ocena na lestvici od 1 (zelo slabo) do 6 (odlično) je 2,94, kar pomeni da ocenjujejo, da sta mehanizma v širši javnosti dokaj slabo poznana. Njihovi odgovori so prikazani v spodnjem grafikonu.

Slika 6: Kako ocenjujete poznavanje obeh mehanizmov s strani širše javnosti?

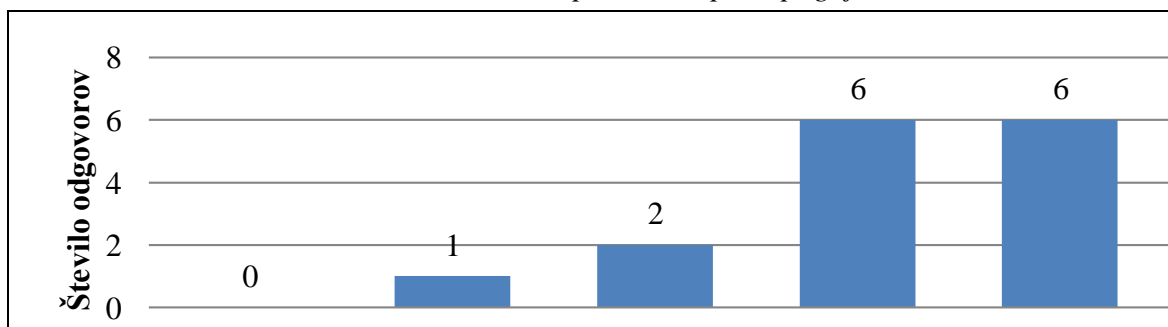
Legenda:

Število prejetih odgovorov: 17.

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor zelo slabo, do 6, ki predstavlja odgovor odlično.

Prva naloga vseh potencialnih prijaviteljev je prijava na javni razpis. O tem, kako so bili podani razpisni pogoji, jih je spraševalo naslednje vprašanje. Od 17 prejetih odgovorov je 6 anketirancev podalo odgovor 4, prav toliko jih je izbralo odgovor 5. Spodnji grafikon potrjuje dejstvo, da so bili razpisni pogoji dokaj natančno podani.

Slika 7: Kako so bili podani razpisni pogoji?

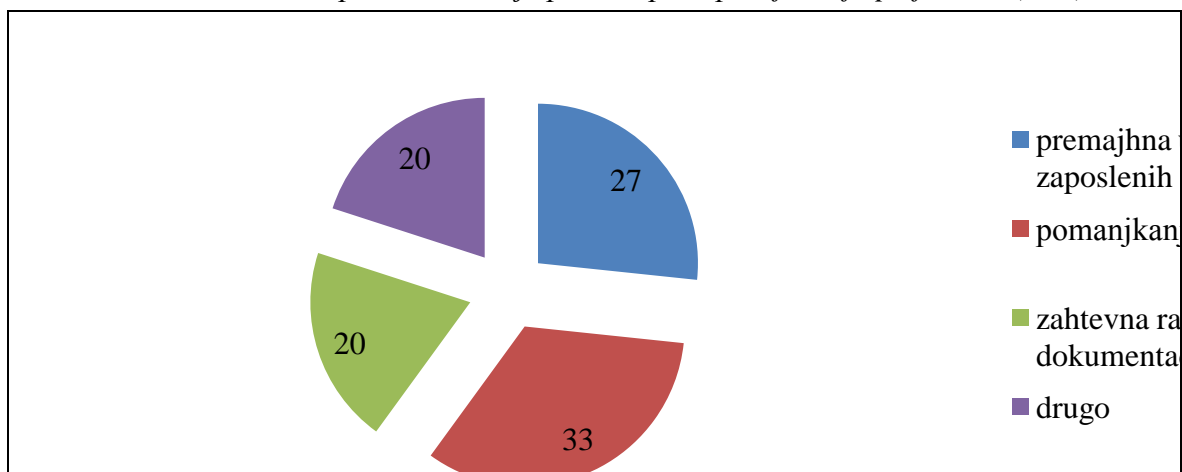
Legenda:

Število prejetih odgovorov: 17.

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor zelo nenatančno, do 6, ki predstavlja odgovor zelo natančno.

Kljub vsemu se je precejšnje število izvajalcev projektov odločilo pri izpolnjevanju prijavnice poiskati zunanjo pomoč. To so storili kar pri 11 projektih od 17. Razlogi za takšno odločitev so bili različni. Na vprašanje so odgovarjali tisti, ki so poiskali zunanjo pomoč, pri čemer so lahko izbrali več odgovorov. Predstavljeni so v naslednjem grafikonu.

Slika 8: Vzrok za uporabo zunanje pomoči pri izpolnjevanju prijavnice (v %)

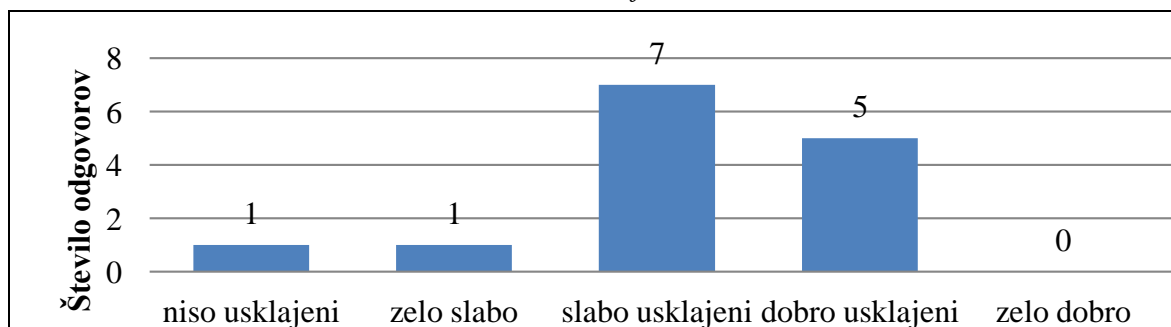
Legenda:

Število prejetih odgovorov: 10.

Med vzroki, ki so jih našli pod odgovorom drugo, so bili malo izkušenj z evropskimi projekti, dobre izkušnje zunanje sodelavke in sodelovanje z drugimi strokovnimi institucijami.

V naslednjem vprašanju me je zanimalo, ali črpajo sredstva tudi iz strukturnih skladov Evropske unije, in če jih, kako ocenjujejo podobnost oziroma usklajenost postopkov z obema finančnima mehanizmoma. 82 % izvajalcev projektov črpa tudi sredstva iz strukturnih skladov EU. Vendar usklajenosti postopkov pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov in obeh finančnih mehanizmov ne ocenjujejo izrazito pozitivno. Kar polovica (7/14) jih je odgovorila, da so postopki slabo usklajeni oziroma podobni.

Slika 9: Kako ocenjujete podobnost oziroma usklajenost postopkov pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov in iz obeh finančnih mehanizmov?

Legenda:

Število prejetih odgovorov: 14.

Osnovne informacije o samem izvajanju projekta so anketiranci lahko dobili na informativnih delavnicah, ki jih je organizirala nacionalna kontaktna točka. Od šestnajstih izvajalcev projektov, ki so odgovorili na to vprašanje, so se delavnic udeležili vsi (16/16). Od tega jih je kar 44 % koristnost informacij, pridobljenih na delavnicah, ocenilo s 5 (možni odgovori so se stopnjevali od 1 – nekoristne do 6 – zelo koristne), 31 % vprašanih pa kar z najvišjo možno oceno 6 (zelo koristne).

Tabela 12: Kako ocenjujete koristnost informacij, pridobljenih na delavnicah?

	1	2	3	4	5	6	Skupaj
Št. odgovorov	0	0	2	2	7	5	16
Delež (v %)	0	0	12,5	12,5	44	31	100

Legenda:

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor nekoristne, do 6, ki predstavlja odgovor zelo koristne.

Hkrati me je zanimalo, če so imeli dovolj informacij o samem izvajanju in organizacijski strukturi obeh mehanizmov. Večina odgovorov se je na nagibala k temu, da je bila količina informacij primerna oziroma da je bilo informacij dovolj. To prikazuje tudi naslednja tabela.

Tabela 13: Ste imeli dovolj informacij o samem izvajanju in organizacijski strukturi obeh mehanizmov?

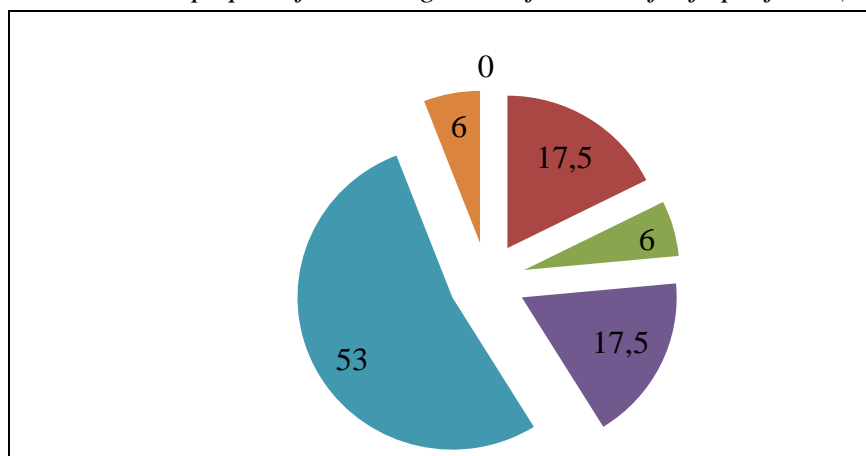
	1	2	3	4	5	6	Skupaj
Število odgovorov	0	1	1	5	5	4	16
Delež (v %)	0	6,25	6,25	31,25	31,25	25	100

Legenda:

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor premalo informacij, do 6, ki predstavlja odgovor dovolj informacij.

Sledila je ocena o pripravljenosti njihove organizacije na izvajanje projekta. Izbirali so med ocenami od 1 do 6, ki so se stopnjevale od zelo slabo pripravljena do odlično pripravljena. Povprečna ocena je bila 4,23 (nihče pripravljenosti ni ocenil z 1 – zelo slabo), razporeditev ocen pa je prikazana na grafikonu.

Slika 10: Ocena pripravljenosti organizacije na izvajanje projekta (v %)

Legenda:

Število prejetih odgovorov je 17.

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor zelo slabo pripravljena, do 6, ki predstavlja odgovor odlično pripravljena.

Nato so morali določiti, kje so imeli največje težave pri pripravi poročil. Možnih je bilo več odgovorov. Prvi je bil »pri izpolnjevanju tabel«, katerega je izbralo 5 vprašanih, prav toliko jih je izbralo odgovor »pri dokazovanju upravičenosti stroškov«, trije pa so izbrali možnost »pri zbiranju dokumentacije«. Pod možnostjo drugo (6 odgovorov) so dvoji omenili, da večjih težav pri pripravi poročil niso imeli. Dva vprašana sta izpostavila dobro sodelovanje z NKT. Pri tem eni poudarjajo, da so bili za zaplete krivi sami, medtem ko so drugi izpostavili dobro zunanjo strokovno pomoč. Poudarili so tudi potrebno upoštevanje veljavne zakonodaje (predvsem Zakona o javnih naročilih in same javne finance). Ostali pa so med drugim omenili težave zaradi spreminjanja navodil za pripravo poročil med izvajanjem projekta ter težave pri pripravi poročil pri situacijah, predvsem pri vodenju in delitvi stroškov po ključih.

Z raziskavo sem želela ugotoviti tudi, kakšne so njihove izkušnje s sodelovanjem s partnerji iz držav donatorik, torej iz Islandije, Lihtenštajna in Norveške. V okviru projekta sta partnerja iz teh treh držav imela le 2 od 16. Eni so z njim sodelovali že pred tem, drugi pa so z njim navezali stik preko partnerja v projektu. Od tistih, ki partnerja iz druge države v projektu niso imeli, bi jih 11 (od 13) partnerja bolj zavzeto iskalo, če bi jim tuj partner prinesel več točk pri odobritvi projekta.

O smotrnosti mehanizma so odgovarjali pri dveh vprašanjih. V primeru, da na razpisu ne bi bili uspešni, 6 izvajalcev projekta sploh ne bi izvedlo. Trije bi ga izvedli, saj so projekt načrtovali že pred objavljenim razpisom, 8 vprašanih pa bi projekt izvedlo, le da bi sredstva zagotovili na drug način. Z obema finančnima mehanizmoma je tako prišlo do izvedbe več projektov, ki drugače ne bi bili uresničeni, oziroma bi sredstva morali drugače zagotoviti. Izvajalci so se morali opredeliti tudi do vprašanja, ali je njihov projekt uresničil zadan cilj. Izbirali so med odgovori od 1 (zelo slabo) do 6 (odlično), pri čemer je njihova povprečna ocena 5,69, kar pomeni, da so z uresničitvijo zadanih ciljev zelo zadovoljni. Nihče izmed vprašanih ni izbral odgovora 4 ali manj.

Pomembno področje, ki sem ga želela raziskati, je bilo delovanje nacionalne kontaktne točke. Splošna ocena njenega dela je bila pozitivna, saj je povprečna ocena znašala 4,73. Še boljše je bila ocenjena odzivnost nacionalne kontaktne točke, ki je bila ocenjena s povprečno oceno 5,13.

Tabela 14: Ocena dela nacionalne kontaktne točke

Vprašanje		1	2	3	4	5	6
Kako v splošnem ocenjujete delo nacionalne kontaktne točke?	Št. odgovorov	0	1	0	5	5	4
	Delež (v %)	0	7	0	33	33	27
Kako ocenjujete odzivnost nacionalne kontaktne točke?	Št. odgovorov	0	0	0	5	3	7
	Delež (v %)	0	0	0	33	20	47

Legenda:

Število prejetih odgovorov: 15.

Odgovori se stopnjujejo od 1, ki predstavlja odgovor zelo slabo, do 6, ki predstavlja odgovor odlično.

Cilj raziskave je opozoriti na morebitne pomanjkljivosti v izvajanju obeh finančnih mehanizmov. Izvajalce projektov sem vprašala, katera je bila po njihovem mnenju največja pomanjkljivost obeh mehanizmov (lahko tudi več). Na vprašanje o pomanjkljivostih je odgovorilo 14 anketirancev. Pri tem eden izmed njih večjih pomanjkljivosti ni zaznal. Če povzamem njihove odgovore, ugotovim, da se jih veliko navezuje na sam začetek izvajanja obeh finančnih mehanizmov v Sloveniji. Med pomanjkljivostmi na začetku izvajanja so izpostavili:

- slabo koordinacijo med NKT in sedežem Norveškega finančnega mehanizma,
- prijavitelj bi moral biti že na začetku seznanjen z določenimi »pastmi«, ki kasneje vplivajo na izvajanje projektov (težavno spreminjanje že opredeljenih aktivnosti),

- začetne težave pri sprejemanju poročil, saj se je oblika poročil tedensko spreminjala,
- na začetku ni bilo jasnih navodil za izvedbo. Stanje se je nato izboljšalo, saj so navodila jasna in pridobljene izkušnje. Zato bi bilo primerno na začetku več časa nameniti usposabljanju vodij projektov in tistih, ki pripravljajo poročila.

Pogosto omenjena pomanjkljivost je zapleteno poročanje. Pri tem so omenili preveliko število obrazcev, nepreglednost tabel (tabela računov) ter pogosto nepotrebne zahteve po dokazovanju upravičenosti stroškov. Sem uvrščajo tudi naraščanje obsega potrebne dokumentacije in samo poročanje v 2 izvodih, kar je tudi količinsko precej veliko.

Največkrat izpostavljena pomanjkljivost pa so zamiki s plačili. Opozorili so na dolgo čakanje od oddaje zahtevka do samega izplačila sredstev. Med možnimi posledicami dolgotrajnega postopka črpanja so navedli počasnejše izvajanje planiranih aktivnosti in opozorili celo na nevarnost težav z likvidnostjo. Med ostalimi naštetimi pomanjkljivostmi pri izvajanju obeh finančnih mehanizmov so tudi:

- dolgotrajen postopek odobritve projekta,
- neusklajenost oziroma drugačnost razpisov v primerjavi s strukturnimi skladi EU,
- pomanjkljivost pri usposobljenosti NKT za preverjanje zahtevkov za povračilo (NKT pri tem koristila izključno zunanje strokovnjake, s katerimi ni bila mogoča komunikacija za dodatna pojasnila),
- določitev in sprememba maksimalnega deleža sofinanciranja v teku priprav PIR-a,
- poročanje po aktivnostih in kategorijah stroškov (smiselno bi bilo zgolj po kategorijah).

Po drugi strani pa me je zanimalo, katera je bila po njihovem mnenju največja prednost obeh mehanizmov v primerjavi s kohezijsko politiko (lahko tudi več). Odgovorilo je 11 anketirancev. Pri tem je eden menil, da prednosti ni, drugi pa so odgovorili, da kohezijske politike ne poznajo dovolj, da bi lahko odgovorili. Eden izmed izvajalcev je odgovoril, da bistvenih prednosti ni, ker se je delo po njihovem mnenju že poenotilo (razen uporabe informacijskega sistema ISARR). Drugi anketiranci pa so izpostavili konkretne prednosti obeh finančnih mehanizmov v primerjavi s kohezijsko politiko. Menijo, da je poročanje bolj enostavno in preglednejše. Omenili so, da je refundacija stroškov hitrejša, poslovanje bolj razumljivo, pravila jasnejša in odzivnost boljša. Prednost obeh finančnih mehanizmov je tudi ta, da sta dokaj neprepoznava, kar pomeni tudi manjšo konkurenco pri pridobivanju sredstev. Izpostavili so tudi visoko stopnjo sofinanciranja ter dejstvo, da program omogoča tudi financiranje večjih investicij in z njimi povezanih »mehkih« aktivnosti, oziroma da omogoča investicije, ki jih pri projektih v okviru drugih programov ni bilo mogoče izvesti.

Med druge prednosti so uvrstili:

- upravičenost vseh stroškov projekta ne glede na tip projekta. Spekter upravičenih aktivnosti in prijaviteljev je širok,

- donatorji vedo, kam so namenili svoj denar, in ves čas spremljajo namensko porabo sredstev.

Prednostim in pomanjkljivostim navkljub se 15 od 16 vprašanih namerava s projekti prijaviti na razpise obeh finančnih mehanizmov tudi v prihodnje. Kar 12 izmed njih pa namerava pri tem sodelovati s partnerji iz Islandije, Lihtenštajna in/ali Norveške. Vprašalnik sem zaključila z vprašanjem o splošnem zadovoljstvu z izvajanjem obeh mehanizmov v Sloveniji. Povprečna ocena (odgovori so se stopnjevali od 1 – zelo nezadovoljen do 6 – zelo zadovoljen) je bila 4,5.

Vprašani so lahko podali tudi dodatne komentarje. V njih so nekako zaokrožili svoje mnenje o obeh finančnih mehanizmih. Poudarili so začetne težave NKT, ko ni bilo vzpostavljenega sistema poročanja, pisnih navodil niti organizirane delavnice. Vse to je povzročilo zamik pri oddaji poročil in dolg postopek odobritve upravičenih sredstev. A hkrati so poudarili, da je NKT kasneje delovala zelo dobro (delavnice, informacije, odzivnost), vendar je konkreten anketiranec takrat že zaključil s projektom.

Prav tako je eden izmed vprašanih zopet izpostavil zamike s plačili na začetku izvajanja projekta (9 mesecev od nastanka stroška do njegovega povračila). Nastali zamiki nato povzročijo nezadovoljstvo tudi na drugih ravneh (prihaja do zamud s plačili podizvajalcem in zunanjim sodelavcem). Vendar tudi tu poudarjajo spremembo na bolje v drugi polovici izvajanja njihovega projekta ter hkrati predlagajo uvedbo predplačil, kar bi preprečilo podobne težave. Eden izmed partnerjev pa je ponovno poudaril dolgotrajne postopke odobritve, ki so v njihovem primeru od prijave do odobritve projekta trajali več kot eno leto.

Izpostavili so dobro sodelovanje z NKT ter hkrati poudarili, da bi se želeli še prijaviti na razpise za dodelitev sredstev obeh finančnih mehanizmov. Zavedajo se le, da je konkurenca dobrih projektov zelo velika. Kljub vsemu pa so si sedaj nabrali izkušnje, prav tako pa so navodila jasna. Pohvalili so pestrost projektov, ki prinašajo napredek v lokalna okolja, in izpostavili dejstvo, da je Norveška prepoznala področja, ki jih je potrebno razvijati in jim zato namenjati finančna sredstva.

5.4 Analiza intervjuja

Analiza vprašalnikov je pokazala, da izvajalci ocenjujejo poznavanje obeh mehanizmov s strani širše javnosti dokaj negativno (povprečne ocena je bila 2,94/6). NKT o **splošnem obveščanju** odgovarja, da so bile informacije o razpisu posredovane vsem ministrstvom, vsem občinam in združenju občin. Prav tako je bil objavljen v časopisu, na spletni strani NKT in na spletni strani UFM v Bruslju. Organizirani so bili slavnostni podpisi pogodb, dogodki ob začetkih investicij oziroma gradenj ter slavnostni zaključki projektov. Na vse te dogodke so bili vabljeni tudi novinarji, pri čemer so bolj uspešni projekti oziroma bolj

znani izvajalci pritegnili več pozornosti. Vendar pa je dober pokazatelj poznavanja širše javnosti število prijav na posamezen razpis. Pri prvem razpisu je bilo nepoznavanje še veliko. Na vsak naslednji razpis pa je bilo prijavljenih več projektov, kar pomeni, da se je seznanjenost povečala. Po drugi strani pa morajo imeti izvajalci na vseh publikacijah, povezanih s projektom, logotipe, navedeno mora biti, da se financira iz finančnih mehanizmov, navedba pa mora biti tudi na spletnih straneh.

Predstavnici NKT sta podrobno predstavili sam **postopek ocenjevanja projektov na NKT**. Vsako resorno ministrstvo, ki je pristojno za določeno prednostno področje iz tega razpisa, je imenovalo enega člana v Upravni odbor, ki je ocenjeval prijavljene projekte. V njem so bili tudi socialni in ekonomski partnerji ter predstavniki NKT. Vsak projekt sta ocenila dva ocenjevalca. Na podlagi njune povprečne ocene so projekte razvrstili. Sledil je sestanek Upravnega odbora, kjer so presojali ustreznost ocen (v primeru, da sta se oceni preveč razlikovali, so poiskali vzroke). Tako so izoblikovali seznam, ki so ga poslali donatorjem. Že v tej fazi so določeni projekti zavrjeni. Donatorji so nato v Slovenijo napotili zunanjšega ocenjevalca, ki je opravil intervjuje, odšel na teren in preveril izpolnjevanje pogojev. Na koncu je pripravil mnenje, pri čemer je bil od predlaganih projektov zavrjen le eden.

Samo ocenjevanje projektov na ravni nacionalne kontaktne točke je trajalo približno dva meseca. Pri tem je treba upoštevati, da mora biti razpis odprt najmanj dva meseca, da imajo prijavitelji dovolj časa za prijavo. V tem času imajo pravico do informacij, ki jim jih posredujejo bodisi po telefonu bodisi na sestankih. S povečevanjem števila prijaviteljev se je povečalo tudi povpraševanje po informacijah in dodatnih obrazložitvah. Na NKT pa vseeno poudarjajo, da se opazi razlika (tudi v uspešnosti pri razpisih) med prijavitelji, ki so uporabili zunanjo pomoč in tistimi, ki je niso. Pri tem pa seveda obstajajo tudi izvajalci, ki so sodelovali že na več projektih in imajo sami dovolj izkušenj. Glede usklajenosti postopkov obeh finančnih mehanizmov s postopki pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov EU pa NKT odgovarja, da se bodo še usklajevali, pri čemer pa poudarjajo, da Norveška ni članica EU in zato popolna usklajenost ni potrebna.

Izvajalci so se večinoma udeleževali **delavnic**, ki jih je organizirala NKT, in pohvalili koristnost tako pridobljenih informacij. Vendar so omenili, da so bile organizirane prepozno. Na NKT priznavajo, da imajo na tem področju kadrovske težave, saj bi potrebovali še pet zaposlenih. Zaradi časovne stiske in kadrovske pomanjkljivosti so bile delavnice izvedene kasneje, vendar bi bilo bolje, če bi jih izvedli že prej. So pa izvajalci dobili veliko več informacij in pomoči individualno: v telefonskih pogovorih in na sestankih.

Glede na **težave pri pripravi poročil**, ki so jih omenili izvajalci, pa NKT izpostavlja potrebo po upoštevanju veljavne zakonodaje. Prijavitelji se namreč delijo na tiste, ki so zavezani Zakonu o javnih naročilih, in tiste, ki niso. Zanje obstajajo tudi različna navodila.

Tudi od tistih, ki niso zavezani, bi lahko zahtevali, da zakon pri svojem delu upoštevajo, vendar tega niso storili. Tukaj je nato prihajalo do težav z dokazili in računi, ker niso priložili ustrezne dokumentacije. Izpostavljajo primer nevladnih organizacij, ki za avtorske pogodbe včasih ne poznajo nobenih postopkov in izdajo zgolj račun. Tovrsten način dela pri uporabi javnega denarja ni mogoč.

Pomanjkljivosti, ki so jih izpostavili izvajalci, se lahko združi po sklopih. Prvi sklop so bile **začetne težave**, ki so se med drugim nanašale tudi na spreminjanje navodil. NKT odgovarja, da navodila določajo države donatorke. Tako na začetku izvajanja s strani donatorjev na določenih področjih še niso prejeli navodil. Sočasno so donatorji bolj fleksibilni kot pri strukturnih skladih. Tako se je NKT pogajala z ministrstvom za finance o dokumentaciji, ki jo ministrstvo potrebuje, da certificira izdatke. Pravila so tako nastajala postopoma, kar je bilo na začetku slabo. Do težav pa lahko prihaja tudi zaradi netočno izpolnjenih prijavníc, kar nato oteži izvajanje. Prijavitelji vedo, kam se prijavljajo in kaj jih čaka.

Pogosto omenjena pomanjkljivost je **zapleteno poročanje**. Na nacionalni kontaktni točki poudarjajo, da je bilo poročanje v dveh izvodih ukinjeno že pred časom. Poleg tega so potekala tudi dogovarjanja z ministrstvom za finance o količini dokumentacije, ki jim jo je potrebno posredovati. Sedaj se jim pošilja manj dokumentacije, ker se je povečalo tudi zaupanje v kontrolo NKT. Vsekakor pa izvajalci pošljejo le en izvod. Pri tem morajo obvezno posredovati originalne račune, ker jih morajo preveriti. Dodatno poenostavljanje skorajda ni več mogoče. Spoštovati je namreč potrebno notranje predpise in zahteve ministrstva za finance.

Največkrat omenjena pomanjkljivost so **zamiki s plačili**. NKT odgovarja, da so izvor tovrstnih težav nepopolna poročila. Če je poročilo slabo pripravljeno (velikokrat, ker ne uporabljajo zunanjih izvajalcev), lahko pregled traja od 1 tedna do 10 dni. Kontrolorji ugotovijo nepravilnosti in pozovejo izvajalce, da nepravilnosti odpravijo, izločijo račune, ki niso upravičeni, ter dodajo manjkajoče dokumente (pogodbe, dokazila o plačilih ...). Za popravo in dopolnitev poročila tudi izvajalci potrebujejo čas. Nato NKT poročilo ponovno pregleda, in šele nato se posreduje ministrstvu za finance. Popravljanje in dopolnjevanje poročila lahko traja dolgo časa. Če pa je poročilo dobro pripravljeno, je lahko pregled končan v dveh dneh. Poudariti je potrebno, da na ministrstvu za finance vsak zahtevek posamezno pošiljajo na UFM, torej ne čakajo, da bi jih pošiljali v paketih (razen izjemoma).

Predvsem pri nevladnih organizacijah zamiki s plačili predstavljajo veliko težavo. Eden izmed izvajalcev je v vprašalniku predlagal možnost predhodnega financiranja, ki bo po zagotovitvi NKT v prihodnje mogoča. Poleg tega so pri nevladnih organizacijah pogostejše težave z zagotavljanjem sofinanciranja, še posebej, če gre za projekte večjega finančnega obsega. Prijavitelj mora pri prijavi opredeliti svoj finančni načrt, in če v njem ni povsem

odkrit, ima kasneje težave. Sistem povračil je namreč drugačen kot pri strukturnih skladih EU. Upravičenci dobijo povrnjena sredstva šele ko NKT opravi prvostopenjsko kontrolo, ko zahtevke certificira ministrstvo za finance in ko ga odobri oziroma pregleda UFM. Pri strukturnih skladih pa se sredstva založijo vnaprej in se po pregledu in odobritvi zahtevka vrnejo v proračun. Ko so izvajalci prepoznali koristnost kvalitetne in čim hitrejše priprave poročila, se je celoten postopek kontrole in izplačil pospešil.

Na NKT so odgovorili tudi na druge pomanjkljivosti, ki so jih izpostavili izvajalci. Ena izmed njih je bila poročanje po aktivnostih in kategorijah stroškov. To je bilo za pogodbe iz leta 2007 in 2008 že poenostavljeno, saj so bile kategorije in aktivnosti iste in se je tako dejansko poročalo le za ene. Določeni izvajalci pa tega kljub možnosti niso izkoristili, zaradi česar so imeli kasneje težave. Poleg tega so na NKT poudarili, da pri preverjanju zahtevkov uporabljajo le enega zunanjega strokovnjaka, ki pregleduje gradbene situacije, saj sami nimajo potrebnega znanja. Po pregledu poda ugotovitve, in če se z njimi ne strinjajo oziroma so preveč kompleksne, skličejo sestanek ali celo več. Poleg tega komunikacija z njim poteka tudi po telefonu.

Po mnenju NKT so bile glavna pomanjkljivost organizacijske težave, saj so zamenjali več predstojnikov in bili preseljeni iz enega organa v drugega. To pa pomeni vnovično seznanjanje z delovanjem obeh finančnih mehanizmov, ki je še toliko bolj zahtevno in dolgotrajno, ker se razlikujejo od strukturnih skladov. Ker sta finančna mehanizma predstavljala novost, se je bilo potrebno o vsem poučiti, pri čemer so pogrešali izobraževanja in pomoč. Na začetku izvajanja niso imeli opredeljenih postopkov in kontrol, Nadzorni odbor ni bil imenovan, prav tako niso imeli priročnika. Po negativnem revizijskem poročilu so nato vzpostavili sistem, ki deluje, kar je potrdila tudi naknadna revizija. Kljub temu so kontrolorje zaposlili s triletno zamudo. Po intenzivnem delu v letih 2008–2010 je uspelo Sloveniji doseči drugo mesto po črpanju sredstev.

Projekti finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma so v fazi **zaključevanja**. Zadnjim projektom se je obdobje upravičenosti stroškov izteklo 30. aprila 2011. V Sloveniji so enemu projektu odobrili izredno podaljšanje obdobja upravičenosti. Poleg tega pa je večina izvajalcev vse možne roke maksimalno podaljšala že med izvajanjem. Pri tem velja, da če je izdatek nastal v aprilu in bil plačan v maju, je še vseeno upravičen do financiranja.

V splošnem so z dosedanjim delom na NKT zadovoljni, pri čemer so izpostavili dobro ekipo sodelavcev, koristnost projektov in njihovo dobro sprejemanje. Poudarili so, da so boljši tisti projekti, ki so bili načrtovani že pred objavljenimi razpisi za dodelitev sredstev iz finančnih mehanizmov. Ti projekti imajo dejansko določen cilj, kajti pri ustreznem delovanju bi moral izvajalec porabiti vsa odobrena sredstva (brez zaslužka) in ustvariti rezultate. Kljub vsemu so imeli večje težave le z dvema projektoma od 22.

Že sami izvajalci so omenili, da so imeli pri finančnih mehanizmi možnost pridobiti sredstva za projekte, ki jih iz strukturnih skladov ali proračuna ne bi bilo mogoče. Prav komplementarnost je bistvo tega programa. S projekti so zadovoljni tudi donatorji. NKT pa je pohvalila tudi dobro sodelovanje z Uradom za finančni mehanizem. Veliko podpore jim je nudila tudi norveška ambasadorica v Sloveniji, ki je namesto njih (zaradi pomanjkanja kadrov) skrbela za odnose z javnostjo.

V sklopu **finančnih mehanizmov v obdobju 2009–2014** je Sloveniji dodeljenih več nepovratnih sredstev. Vendar je potrebno odšteti določene obvezne programe oziroma postavke (določen delež sredstev je namenjen delovanju UFM). Poleg tega velja, da je upravljanje tovrstnih programov za majhne države drago. Čeprav na NKT zagotavljajo, da imajo že veliko potrebnega znanja, nova mehanizma prinašata veliko novosti in novih zahtev. Poleg tega vzporedno zaključujejo še staro finančno obdobje. Ena izmed glavnih novosti v novi finančni perspektivi bo uporaba programskega pristopa namesto projektnega. Glede na višino dodeljenih sredstev bosta v Sloveniji oblikovana dva programa. Na NKT so pripravili programski predlog. Ko bo program izoblikovan, bodo objavljeni javni razpisi. Novost je poročanje o projektih izvajalcu programa (angl. *programme operator*), ki bo NKT. Tako bodo spremljali napredek doseganja ciljev programa na programski in ne na projektni ravni. Uradu za finančni mehanizem se ne bo poročalo o vsakem posameznem projektu, temveč o programu.

Noviteta so tudi projekti, za katere javni razpis ne bo potreben, njihova izvedba pa je možna le, če gre za projekt, ki je v nacionalnem interesu. V naši državi bo samo 1 tak projekt. Z novim finančnim obdobjem se bo zvišal tudi minimalni prag za posamezne projekte z 250.000 na 1.000.000 EUR. Na NKT odgovarjajo, da se delo meri s številom projektov in ne z višino dodeljenih sredstev. Količina dela je pri majhnem ali velikem projektu enaka. To velja za vse faze: za NKT, za ministrstvo za finance in za UFM. Prav tako je z razpršenim denarjem težje doseči cilje. V Sloveniji minimalni prag še ni natančno določen. Ker smo že do sedaj lahko imeli več izjem, bo tudi tu najbrž prišlo do nje. Za vsak program bo oblikovana posebna delovna skupina, v kateri bodo predstavniki vseh pristojnih resorjev. Ta delovna skupina bo pripravila programski dokument in določila pogoje razpisov. Na NKT si želijo več »mehkih« projektov. Prav tako podpirajo investicije, ki potem omogočajo izvajanje »mehkih« aktivnosti.

Bilateralno sodelovanje je posebej izpostavljen cilj novih finančnih mehanizmov, vendar Norveška pri njegovem spodbujanju ne uporablja prisile. Vsaka država naj sama spodbuja bilateralno sodelovanje na način, ki ji najbolj odgovarja. Seveda pa temu cilju namenjajo sredstva v obliki posebnega sklada za iskanje partnerjev, ki bo deloval na nacionalni, programski in projektni ravni. NKT poudarja, da so projekti s partnerji boljši in dajejo trajnejše rezultate, podrobnosti o spodbujanju bilateralnih partnerstev pa bodo določene v okviru programa.

5.5 Predlogi za izboljšanje izvajanja

V zadnjem podpoglavju bodo predstavljeni predlogi, ki lahko prispevajo k boljšemu izvajanju finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma v Sloveniji. Osnovani so na podlagi podatkov pridobljenih z vprašalniki in intervjujem. Mnoge pomanjkljivosti so sicer že bile odpravljene oziroma so v fazi odprave, a kljub vsemu še obstaja prostor za izboljšave. Predlogi za izboljšanje izvajanja so:

1. Povečati poznavanje obeh finančnih mehanizmov s strani širše javnosti

Na začetku izvajanja sta bila oba finančna mehanizma precej neznana, vendar se je poznavanje povečevalo, kar dokazuje povečano število prijaviteljev na razpise (izjema je bilo le zadnje leto 2008). Izpolnjevanje ukrepov za obveščanje in informiranje javnosti na ravni NKT in na ravni projekta, ki jih narekuje UFM, bo največ prispevalo k izboljšanju poznavanja. Večja informiranost pomeni večje število prijaviteljev, kar prinese večjo konkurenco in s tem tudi boljše projekte. Prav uspešni projekti pa bodo najboljša reklama za finančna mehanizma v prihodnosti.

2. Optimizirati proces prijave in odobritve projektov

Na strani potencialnih prijaviteljev je potrebno spodbujati uporabo zunanje pomoči pri sami prijavi projekta in kasnejšem izvajanju, saj so se ti projekti izkazali za uspešnejše. Vendar pa tudi tu obstajajo posamezni izvajalci, ki imajo dovolj znanja in izkušenj iz takšnih in podobnih programov, ki tovrstne pomoči ne potrebujejo. Drugo področje so dodatne informacije in obrazložitve pred prijavo na javni razpis. NKT te informacije daje po telefonu in na sestankih, vendar pa je to delo pri večjem številu prijaviteljev zelo obsežno. Dobro bi bilo organizirati delavnice za potencialne prijavitelje, ki bi izboljšale kakovost prijavnic in s tem olajšale kasnejše izvajanje projektov.

Ena izmed večjih pomanjkljivosti je bil dolgotrajen postopek odobritve projekta. Teh težav bo v prihodnje manj, saj bo zaradi programskega pristopa selekcijo projektov izvedla kar NKT. Prijavnic tako ne bodo več ocenjevali na Uradu za finančni mehanizem in nato na Odboru za finančni mehanizem oziroma na norveškem zunanjem ministrstvu.

3. Skrajšati postopek izplačil sredstev

Obdobje od oddaje zahtevka za plačilo do izplačila sredstev je lahko precej dolgo, kar izvajalcem projektov povzroča težave (preloženo je plačilo zunanjim sodelavcem, pojavijo se lahko težave z likvidnostjo). Zamike s plačili bi lahko odpravili na več ravneh. NKT poudarja, da kvalitetno pripravljeno poročilo pospeši postopek izplačila. Zato bi bila potrebna dodatna izobraževanja za pripravo vmesnih in končnih poročil (lahko v obliki delavnic), ki bi preprečila dolgotrajno popraviljanje in dopolnjevanje oddanih poročil.

Poleg organiziranih izobraževanj so zelo pomembna jasna in natančna navodila za pripravo poročil, ki so oblikovana že na začetku izvajanja.

4. Odpraviti kadrovske težave NKT

NKT poudarja svojo kadrovsko podhranjenost, ki je v marsikateri fazi izvajanja prispevala k dolgotrajnosti postopkov in njihovem prelaganju. Pomanjkanje zaposlenih se je v največji meri pokazalo pri nalogah informiranja in obveščanja (za slovensko NKT je te naloge izvajala norveška ambasada v Sloveniji) ter izobraževanja in informiranja (potencialnih) prijaviteljev. Ker se v obdobju 2009–2014 več pristojnosti prenese na NKT, bo potreba po zadostnih in kvalitetnih kadrih še bolj izrazita.

5. Spodbujati bilateralno sodelovanje

V obdobju 2004–2009 so imeli le 4 od 22 posameznih projektov partnerja iz Islandije, Lihtenštajna ali Norveške. Donatorji spodbujajo bilateralno sodelovanje tudi z namenskimi sredstvi, vendar mora vsaka država izbrati strategijo, ki ji najbolj ustreza. Ker NKT ugotavlja, da so projekti s tujimi partnerji boljši in imajo trajnejše rezultate in ker si tudi vprašani izvajalci želijo sodelovati s tujimi partnerji, bi bilo smotrno potencialnim prijaviteljem poiskati tuje partnerje oziroma jih k temu spodbujati s prednostjo pri odobravanju projektov ali drugimi prijemi.

SKLEP

Islandija, Lihtenštajn in predvsem Norveška namenjajo nepovratna sredstva manj razvitim državam EGP od leta 1994. Od leta 2004 je do teh sredstev upravičena tudi Slovenija, ki ji je bilo v obdobju 2004–2009 preko finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma namenjenih 17,3 milijone evrov. Večina sredstev je bila namenjena posameznim projektom, poleg njih pa mehanizma omogočata še izvajanje programov (ne v Sloveniji) in posebnih oblik nepovratne pomoči, kot so pri nas Sklad NVO, Sklad za tehnično pomoč in Sklad za sodelovanje med izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami (vključno s Tehnično strokovnim skladom). Splošen cilj obeh mehanizmov je zmanjšati socialne in ekonomske razlike med državami EGP, projekti naj bi prispevali k horizontalnim ciljem, zaželeno je tudi bilateralno sodelovanje s partnerji iz držav donatork. Sredstva so namenjena projektom na različnih prednostnih področjih, velik poudarek pa je na varovanju okolja.

V Sloveniji se je izvajalo 22 posameznih projektov. Analiza vprašalnika, poslanega izvajalcem projektov, in intervjuja s predstavnicama NKT je pokazala, da je bilo največ težav v začetnem obdobju izvajanja mehanizmov, kjer so zaznali pomanjkanje jasnih navodil. Vendar NKT le sledi navodilom donatorjev, ki so zelo fleksibilni. Med pomanjkljivosti se uvršča tudi dolgotrajen postopek odobritve projektov (do sedaj se je

izvajal na treh ravneh: NKT, UFM in OFM/norveško zunanje ministrstvo). V prihodnje bo proces izbire projektov prenesen na NKT, kar naj bi ga skrajšalo. Podobno naj bi se skrajšal postopek izplačil. Dodatno ga lahko zmanjšajo sami izvajalci s pripravo kvalitetnejših poročil, k čemur bi prispevala tudi dodatna izobraževanja v obliki delavnic. Dodatna izobraževanja in informacije bi bile potrebne že v procesu prijave projektov, saj bi kakovostno izpolnjene prijavnice olajšale izvajanje projektov. Za vse te dejavnosti pa je potrebno zadostno število zaposlenih na NKT, ki se konstantno izobražujejo.

Splošno zadovoljstvo z izvajanjem projektov je na obeh straneh precejšnje. V primerjavi s kohezijsko politiko je poslovanje enostavnejše in povračilo stroškov hitrejše. Zapleteno poročanje je bilo tekom izvajanja poenostavljeno. Med prednosti obeh finančnih mehanizmov spada širok razpon upravičenih aktivnosti in prijaviteljev. Tako je ena vodilnih prednosti ta, da so dostop do nepovratnih sredstev dobili projekti, ki jih v okviru drugih programov ni mogoče izvesti.

V obdobju 2009–2014 se bo namesto projektnega pristopa uporabljal programski, s čimer bo več pristožnosti prenesenih na NKT. Druga pomembnejša novost je dodatno spodbujanje bilateralnega sodelovanja. Prav možnost tovrstnih sodelovanj bi v Sloveniji morali v prihodnje bolj izkoristiti, saj se je do sedaj le malo izvajalcev projektov odločilo za sodelovanje s tujimi partnerji. Islandija, Lihtenštajn in Norveška nam ponujajo priložnost za zmanjšanje razlik med državami, naloga Slovenije pa je, da to priložnost izkoristi.

LITERATURA IN VIRI

1. *9 out of 10 projects completed*. Najdeno 1. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.eeagrants.org/id/2502>
2. Agreement between the Kingdom of Norway and the European Community on a Norwegian Financial Mechanism for the period 2004–2009. *Official Journal of the EU* No L 130/81.
3. Agreement on the European Economic Area. *Official Journal of the European Communities* No L 1/3.
4. Bebler, A. (2007). *Uvod v evropske integracije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
5. *EEA financial mechanisms. (Report, 14. 5. 2004)*. Najdeno 1. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.regjeringen.no/en/sub/europaportalen/eos-midlene/eea/info/2004/EEA-financial-mechanisms.html?id=409061>
6. European Free Trade Association. (2007). Guide to EU programmes (2007–2013). EFTA Bulletin 2-2007. Najdeno 30. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.efta.int/~media/Files/Publications/Bulletins/bulletin_programmes.pdf
7. European Free Trade Association. (2009a). Decision shaping in the European Economic Area. EFTA Bulletin 1-2009. Najdeno 12. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.efta.int/~media/Files/Publications/Bulletins/eeadecisionshaping-bulletin.pdf>
8. European Free Trade Association. (2009b). European Economic Area 1994–2009. EFTA Commemorative Publication. Najdeno 13. marca 2011 na spletnem naslovu <http://www.efta.int/~media/Files/Publications/EFTA%20Commemorative%20Publications/eea15.pdf>
9. European Free Trade Association. (2010a). This is EFTA 2010. Najdeno 6. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.efta.int/~media/Files/Publications/this-is-efta/tie10.pdf>
10. European Free Trade Association. (2010b). Guide to EU Programmes – New and Updated Edition 2010. EFTA Bulletin 1-2010. Najdeno 16. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.efta.int/~media/Files/Publications/Bulletins/bulletin-programmes-2010.pdf>

11. European Free Trade Association. (2011). This is EFTA 2011. Najdeno 10. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.efta.int/~media/Files/Publications/this-is-efta/tie11.pdf>
12. *Evropski gospodarski prostor*. Najdeno 13. aprila 2011 na spletnem naslovu http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/framework/article_7238_sl.htm
13. *Financial Instrument (1999–2003)*. Najdeno 27. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.eeagrants.org/id/625>
14. Financial Mechanism Office. (b. 1. a). Financial Mechanism 1994–1998 Final Report. Najdeno 27. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/999/1/FinalReport_FM94_98+.pdf.pdf
15. Financial Mechanism Office. (b. 1. b). Publicity Guidelines. Najdeno 1. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/106/1/106_1.pdf
16. Financial Mechanism Office. (b. 1. c). Open calls for proposal under the financial mechanisms. Najdeno 13. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/643/1/643_1.pdf
17. Financial Mechanism Office. (2006a). Gender Equality Policy and Guide. Najdeno 25. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/517/1/517_1.pdf
18. Financial Mechanism Office. (2006b). Good Governance and Anti-corruption policy and guide. Najdeno 3. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/519/1/519_1.pdf
19. Financial Mechanism Office. (2006c). Programmes (groups of projects). Najdeno 3. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/644/1/644_1.pdf
20. Financial Mechanism Office. (2006d). Seed Money. Najdeno 22. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/339/1/339_1.pdf
21. Financial Mechanism Office. (2006e). Sustainable Development Policy and Guide. Najdeno 30. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/341/1/341_1.pdf
22. Financial Mechanism Office. (2007a). Block Grants. Najdeno 15. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/330/1/330_1.pdf

23. Financial Mechanism Office. (2007b). NGO Grants Guideline. Najdeno 23. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/338/1/338_1.pdf
24. Financial Mechanism Office. (2007c). Disbursement Guidelines. Najdeno 3. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/334/1/334_1.pdf
25. Financial Mechanism Office. (2007d). Guide on co-financing ceilings (grant rates). Najdeno 4. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/331/1/331_1.pdf
26. Financial Mechanism Office. (2008). Reporting and Monitoring Guidelines. Najdeno 4. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/638/1/638_1.pdf
27. Financial Mechanism Office. (2010a). Cooperation across Europe Status Report 2010. Najdeno 12. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/2639/1/2639_1.pdf
28. Financial Mechanism Office. (2010b). Rules and procedures for the implementation of the Norwegian Financial Mechanism 2004–2009. Najdeno 3. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/3360/1/3360_1.pdf
29. Financial Mechanism Office. (2011). Regulation on the implementation of the European Economic Area (EEA) Financial Mechanism 2009–2014. Najdeno 10. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.eegrants.org/id/2354.0>
30. *Financial Mechanism Office Standard operating procedures.* (2008). Najdeno 26. junija 2011 na spletnem naslovu http://nfu.hu/download/9216/FMO_Standard_Operating_Procedures-20080208.pdf
31. *Finančni mehanizem EGP in Norveški finančni mehanizem.* Najdeno 10. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/
32. *Framework Co-operation Agreement between the Financial Mechanism Office and the Council of Europe.* (2011). Najdeno 22. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.eegrants.org/asset/3877/1/3877_1.pdf

33. Government Office of the Republic of Slovenia for Development and European Affairs. (2010, oktober). Annual Report No 5 on the implementation of the EEA Financial Mechanism in the Republic of Slovenia. Najdeno 20. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/financi_mehanizem_egp/EA_SI_annual_report_10_Nov_10_final.pdf
34. *Memorandum o soglasju za izvajanje finančnega mehanizma EGP v obdobju 2004–2009 med Republiko Islandijo, Kneževino Lihtenštajn, Kraljevino Norveško in Republiko Slovenijo.* (2005). Najdeno 15. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/
35. *Memorandum o soglasju za izvajanje norveškega finančnega mehanizma 2004–2009 ustanovljenega v skladu z dogovorom z dne 14. 10. 2003 med Kraljevino Norveško in Evropsko skupnostjo o norveškem finančnem mehanizmu za obdobje 2004–2009 med Kraljevino Norveško in Republiko Slovenijo.* (2005). Najdeno 13. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/
36. *Mobilnost NFM/EEA CMEPIUS.* Najdeno 10. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.cmepius.si/nfm.aspx>
37. *New regulation adopted.* Najdeno 3. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.eeagrants.org/id/2374>
38. Norwegian Agency for Development Cooperation. (2008). Mid-term Evaluation of the EEA Grants. *Evaluation Report 3/2008.* Oslo: Norwegian Agency for Development Cooperation.
39. Pitija. (september 2010). Evaluation of EEA and Norway Grants – NGO Funds. Najdeno 2. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.eeagrants.org/asset/3429/1/3429_1.pdf
40. Scanteam. (marec 2008). Norwegian Bilateral Relations in the Implementation of the EEA Financial Mechanisms – *Final Report.* Najdeno 27. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.eeagrants.org/asset/1053/1/Final+Report+Partnerships.pdf>

41. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. a). Posamezni projekti. Najdeno 3. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/razpisi_financnega_mehanizma_egp_in_norveskega_financnega_mehanizma/
42. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. b). Pravila in postopki izvajanja finančnega mehanizma EGP v obdobju 2004–2009. Najdeno 2. marca 2011 na spletnem naslovu: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/
43. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. c). Pravila in postopki izvajanja norveškega finančnega mehanizma v obdobju 2004–2009. Najdeno 2. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/
44. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. d). Navodila prijaviteljem za izpolnitev prijavnice. Najdeno 12. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/razpisi_financnega_mehanizma_egp_in_norveskega_financnega_mehanizma/
45. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. e). Priročnik UFM za ocenjevanje. Najdeno 24. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/razpisi_financnega_mehanizma_egp_in_norveskega_financnega_mehanizma/
46. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (b. 1. f). Tabela izbranih posameznih projektov po prednostnih področjih. Najdeno 20. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/

47. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2011). Navodila za pripravo Poročil o zaključku projekta. Najdeno 1. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/izbrani_posamezni_projekti/
48. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve. (2010a). Navodilo izvajalcem posameznih projektov za pripravo vmesnih poročil – veljavno od 2. 8. 2010. Najdeno 1. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/mednarodni_financni_mehanizmi/financni_mehanizem_egp_in_norveski_financni_mehanizem/izbrani_posamezni_projekti/
49. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve. (2010b). Rok za upravičenost izdatkov in rok za posredovanje zaključnega poročila na UFM, Obvestilo št. 1. Najdeno 13. septembra 2011 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/financi_mehanizem_egp/2010.07.22_Obvestilo_st._1.pdf
50. Sporazum med Evropsko unijo, Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško o finančnem mehanizmu EGP za obdobje 2009–2014. *Uradni list* EU št. L 291/4.
51. Sporazum med Kraljevino Norveško in Evropsko unijo o norveškem finančnem mehanizmu za obdobje 2009–2014. *Uradni list* EU št. L 291/10.
52. Sporazum o udeležbi Republike Bolgarije in Romunije v Evropskem gospodarskem prostoru. *Uradni list* EU št. L 221/15.
53. Zakon o ratifikaciji Sporazuma o udeležbi Češke Republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške Republike v Evropskem gospodarskem prostoru s sklepno listino (MEGP). *Uradni list* RS št. 48/2004.
54. United Nations. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development. *United Nations doc. A/42/427*. Najdeno 31. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=A/42/427>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam uporabljenih kratic	1
Priloga 2: Vprašalnik.....	2
Priloga 3: Zahtevek za plačilo	6

Priloga 1: Seznam uporabljenih kratic

BDP – bruto domači proizvod

CMEPIUS – Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja

EESC – Evropski ekonomsko-socialni odbor (angl. *European Economic and Social Committee*)

EFTA – Evropsko združenje za prosto trgovino (angl. *European Free Trade Association*)

EGP – Evropski gospodarski prostor (angl. *European Economic Area*)

EGP Efta države – države članice Efte, ki so del Evropskega gospodarskega prostora
(Islandija, Lihtenštajn, Norveška)

EGS – Evropska gospodarska skupnost (angl. *European Economic Community*)

EIB – Evropska investicijska banka

EP – evropski parlament

EU – Evropska unija

FMO – Urad za finančni mehanizem (angl. *Financial Mechanism Office*)

GODEA – Služba vlade RS za razvoj in evropske zadeve (angl. *Government Office of the Republic of Slovenia for Development and European Affairs*)

NKT – nacionalna kontaktna točka

NVO – nevladna organizacija

OFM – Odbor za finančni mehanizem (angl. *Financial Mechanism Committee*)

PCR – poročilo o zaključku projekta (angl. *Project Completion Report*)

PIP – načrt izvajanja projekta (angl. *Project Implementation Plan*)

PIR – vmesno poročilo o projektu (angl. *Project Interim Report*)

REC – Regionalni center za okolje (angl. *Regional Environmental Centre*)

RS – Republika Slovenija

SVLR – Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

SVREZ – Služba vlade RS za razvoj in evropske zadeve (enako kot GODEA)

UFM – Urad za finančni mehanizem (enako kot FMO)

Priloga 2: Vprašalnik

VPRAŠALNIK

o izvajanju finančnega mehanizma Evropskega gospodarskega prostora in Norveškega finančnega mehanizma

Pozdravljeni!

Moje ime je Hana Brečko in sem študentka bolonjskega magistrskega študija Denar in finance na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. V svojem magistrskem delu, ki ga pripravljam pod mentorstvom prof. dr. Mojmira Mraka, obravnavam izvajanje posameznih projektov financiranih s sredstvi finančnega mehanizma EGP in/ali Norveškega finančnega mehanizma v Sloveniji v obdobju od leta 2004 do leta 2009.

Vprašalnik je namenjen prijaviteljem, ki so z vlogo na javnih razpisih pridobili nepovratna sredstva za posamezne projekte. Namen vprašalnika je poiskati prednosti in pomanjkljivosti v izvajanju obeh mehanizmov. Izpostaviti želim tista področja, ki bi jih lahko v okviru obeh finančnih mehanizmov v naslednjem obdobju 2009–2014 izboljšali.

Ker je raziskava z vprašalniki ključnega pomena za moje magistrsko delo, je vaše sodelovanje zame izrednega pomena. V raziskavi ne bodo objavljeni individualni podatki. Za vložen trud se Vam že vnaprej iskreno zahvaljujem.

Hana Brečko

Prosim, odgovorite na naslednja vprašanja.

1. Kako ocenjujete poznavanje obeh mehanizmov s strani širše javnosti?
(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja zelo slabo, do 6, ki predstavlja odgovor odlično.)
 1 2 3 4 5 6
2. Kako so bili podani razpisni pogoji?
(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja zelo nenatančno, do 6, ki predstavlja odgovor zelo natančno.)
 1 2 3 4 5 6

3. Ste pri izpolnjevanju prijavnice uporabili zunanjo pomoč?

da

ne

Če ste uporabili zunanjo pomoč, kaj je bil vzrok, da ste jo uporabili (možnih je več odgovorov)?

premajhna usposobljenost zaposlenih

pomanjkanje časa

zahtevna razpisna dokumentacija

drugo:

4. Ali vaša organizacija črpa sredstva tudi iz strukturnih skladov Evropske unije?

da

ne

Če jih črpate, kako ocenjujete podobnost oziroma usklajenost postopkov pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov in iz obeh finančnih mehanizmov?

niso usklajeni

zelo slabo usklajeni

slabo usklajeni

dobro usklajeni

zelo dobro usklajeni

popolnoma usklajeni

5. Ali ste se udeležili delavnic, ki jih je organizirala nacionalna kontaktna točka?

da

ne

Če ste se jih udeležili, kako ocenjujete koristnost informacij pridobljenih na delavnicah?

(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja nekoristne, do 6, ki predstavlja odgovor zelo koristne.)

1

2

3

4

5

6

6. Ste imeli dovolj informacij o samem izvajanju in organizacijski strukturi obeh mehanizmov?

(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja premalo informacij, do 6, ki predstavlja odgovor dovolj informacij.)

1

2

3

4

5

6

7. Kako ocenjujete pripravljenost vaše organizacije na izvajanje projekta?
(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja zelo slabo pripravljena, do 6, ki predstavlja odgovor odlično pripravljena.)

- 1 2 3 4 5 6

8. Kje ste imeli največje težave pri pripravi poročil (možnih je več odgovorov)?

- pri izpolnjevanju tabel
 pri zbiranju dokumentacije
 pri dokazovanju upravičenosti stroškov
 drugo:

9. Ste imeli v okviru projekta partnerja/e iz Islandije, Lihtenštajna in/ali Norveške?

- da ne

Če ste ga imeli, kako ste navezali stik z njim?

- sodelovali smo že pred tem
 sami smo poiskali partnerja za ta projekt
 preko nacionalne kontaktne točke
 preko veleposlaništva
 drugo:

Če niste imeli partnerja iz druge države, ali bi ga bolj zavzeto iskali, če bi vam tuj partner prinesel več točk pri odobritvi projekta?

- da ne

10. Ali bi projekt izvedli, če na razpisu ne bi bili uspešni?

- da, projekt smo načrtovali že pred objavljenim razpisom
 da, sredstva bi zagotovili na drug način
 ne

11. Kako v splošnem ocenjujete delo nacionalne kontaktne točke?

(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja zelo slabo, do 6, ki predstavlja odgovor odlično.)

- 1 2 3 4 5 6

12. Kako ocenjujete odzivnost nacionalne kontaktne točke?

(Označite polje, pri čemer se odgovori stopnjujejo od 1, ki predstavlja zelo slabo, do 6, ki predstavlja odgovor odlično.)

- 1 2 3 4 5 6

Priloga 3: Zahtevek za plačilo

Zahtevek za plačilo

[*Finančni mehanizem Republike Islandije, Kneževine Lihtenštajn in Kraljevine Norveške / Finančni mehanizem Kraljevine Norveške*]¹¹

[*Datum zahtevka za plačilo*]

Naslovljeno na
Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve
Sektor za razvojno in tehnično pomoč

Številka Sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev (Grant Agreement): _____
Naslov Sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev (Grant Agreement): _____
Naziv in naslov upravičenca: _____
Davčna številka: _____
Zahtevek za plačilo številka: _____
Obdobje, ki ga zajema Zahtevek za plačilo: _____

Spoštovani,

Prosimo za [*pred-financiranje/ vmesno plačilo/ končno plačilo*]¹² po zgoraj navedenem Sporazumu o dodelitvi nepovratnih sredstev.

Zahtevani znesek je [*kot je naveden v Vmesnem poročilu (Project Interim Report) številka* _____].
Priložena so naslednja dokazila:¹³

- *dokazila o izpolnjevanju posebnih pogojev iz člena 6 Sporazuma o nepovratnih sredstvih*
- *kopije pogodb med partnerji v projektu*
- *kopije pogodb z izvajalci*
- *Tabela računov*
- *kopije računov in drugih enakovrednih računovodskih listin ter potrdil o izvršenih plačilih*
- *kopije pogodb o sofinanciranju*
- *potrdilo o prejetem sofinanciranju iz drugih virov*
- *izjava, da so priložene kopije dokumentov enake originalu*
- *Vmesno poročilo (PIR-Project Interim Report)*
- *Končno poročilo (PCR-Project Completion Report)*
- *obrazec finančne identifikacije*

Plačilo se izvrši na naslednji bančni račun (TRR): _____¹⁴

Potrjujem, da sem polno pooblaščen/a za podpis tega zahtevka za plačilo in da sem temeljito pregledal/a zahtevek, prihodke, napredek projekta, sofinanciranje in indikatorje projekta, na katere se nanaša ta zahtevek ter, da so podane informacije in zahtevek pravilni in popolni. Potrjujem, da se projekt izvaja, kot je predvideno v Sporazumu o izvedbi oziroma v Sporazumu o nepovratnih sredstvih in da zahtevek za plačilo pravilno odraža nastale izdatke.

Lepo pozdravljeni,

[*ime in priimek ,položaj, podpis in žig*]

¹¹ Izbrišite opcijo, ki ni zajeta.

¹² Izbrišite opcijo, ki ni zajeta.

¹³ Navedite priloge, ki so vključene oziroma izbrišite tiste, ki niso vključene.

¹⁴ Vpišite podatke o bančnem računu, kot so vsebovani na obrazcu finančne identifikacije (financial identification form), ki ga predložite najkasneje ob prvem zahtevku oziroma skupaj z obrazložitvijo ob morebitni spremembi bančnega računa.

Opomba: Vmesna in končno plačilo so odvisni od odobritve pripadajočih poročil.